

ГЛЕБ ГОЛУБЬОВ
ТАЙНАТА НА „ЛОЛИТА“

Превод от руски: Борис Миндов, 1979

chitanka.info

— Май доста отдавна не сме преживявали никакви приключения — каза ми Волошин. — Не мислите ли и вие така, Николаевич? Животът става блудкав и скучен.

Не искам да се показвам суеверен, но, честна дума, понякога ми се струва, че Сергей Сергеевич притежава чудесната дарба да предизвиква необикновени събития... Така стана и сега, макар че в момента, когато Волошин произнасяше тези думи, абсолютно нищо наоколо не предвещаваще каквито и да било приключения.

Стояхме с него на бака и се любувахме как острият вълнорез на нашия „Богатир“ пори синкавозелената вода и тя оживява, надига се като снежнобяла пяна.

С часове можеш да се любуваш на това. Както и да стоиш на кърмата и да изпровождаш с поглед бягащите към далечината, към хоризонта пенести, постепенно уталожващи се талази, които най-после се стопяват в безбрежния океански простор. Често заварвах дори капитанът Аркадий Платонович да прекарва времето си така. Сложил единия си крак на напречната греда на леерната стойка, облакътен на коляно и подпрял брадата си с ръка, той можеше дълго да стои потънал в някакви мисли, известни само нему.

Някъде зад края на небето останаха островите Пасха, Маркизките острови, възпети от Мелвил, остров Питкърн, където бунтовниците от „Баунти“ основали прочутата колония. Също тъй зад хоризонта ще останат Дружествените острови с техния прославен бисер — Таити. А ние минаваме край тях по строго определен курс, съобразен с работата ни.

Нашият „Богатир“ е истински плаващ институт с двайсет и шест лаборатории. Ние си имаме собствен изчислителен център с най-нова електронноизчислителна машина, три въртолета и дори малък дирижабъл, който в разглобен вид се съхранява в трюма. Имаме мезоскаф, способен да се потапя на дълбочина до един километър и да взема със стоманени щипки проби от дъното. Имаме огромно количество всякакви сложни уреди. Те позволяват на учените от повече от четиридесет специалности да изучават едновременно и дълбочините на океана, и вълните по неговата повърхност, и теченията, и всичко, което става в атмосферата на височина до няколко десетки километра, накъдето при нужда излитат ракети, пуснати от специална площадка.

Ние се занимаваме с наука и затова плаваме в пустиня, настрана от утъпканите морски пътища. Плаваме, като се спираме за така наречените океански станции — тогава „Богатир“ ляга в дрейф или застава на плаващи котви, и учените спускат в океанските дълбини уреди или издигат в небето метеорологични ракети, или от лодки, които отплават на различни разстояния от кораба, хвърлят във водата специални дълбочинни бомби, така че по разпространяването на звука от техните взривове, сякаш с помощта на миниатюрно изкуствено земетресение, да научат нещо за строежа на океанското дъно.

После пак идват дълги дни на отмерено плаване из пустия океан.

Учените, разбира се, не можеха да скучаят. Всяка станция донасяше толкова много материали, че обработването им запълваше цялото време до късна вечер. На обед и на вечеря в каюткомпанията, която приличаше на ресторантски салон, учените идваха с безизразни лица, толкова погълнати от мислите си, че ставаше нужда сервитьорките Настенка и Люда по няколко пъти да питат все едно и също:

— Котлети ли искате, Иван Андреевич, или шишкебап?

— Къде отивате, Геннадий Петрович? Та вие не сте яли второ.

Чак вечерта, когато над океана се издигнеше огромна, сякаш току-що създадена луна и звезди обсипваха небето, лъхналата прохлада примамваше всички на палубата и учените отново ставаха обикновени хора. За десети път гледаха едни и същи филми. А често просто дрънкаха на китари, тихичко си тананикаха всевъзможни романтични балади, съчинени от самите тях. Или завързваха безкрайни разговори, тържествено наричани „Клуб на разказвачите“.

Разбира се, и на Сергей Сергеевич Волошин никак не му бе скучно да се занимава по цели дни в лабораторията си за нова техника. А и всичките му вечери бяха заети, тъй като именно Волошин е почетен председател и главен поествовател на „Клуба на разказвачите“. Обаче Сергей Сергеевич има такъв характер, че всичко това му беше недостатъчно и душата му ненаситно жадуваше за приключения.

Тъй че фразата му — „доста отдавна не сме преживявали никакви приключения“ — напълно можеше да послужи за призивен сигнал...

Като се засмях, аз се обърнах към Волошин, за да му кажа това, но не успях, защото внезапно с учудване забелязах, че Сергей Сергеевич, забравил всичко, просто е впил очи в окулярите на своя превъзходен бинокъл, с който много се гордееше.

Разбира се, няма нищо чудно в това, че човек, плаващ в Тихия океан, гледа с бинокъл. Учудих се накъде именно бе насочил Сергей Сергеевич бинокъла: към рулевата рубка. Наистина на „Богатир“ надстройките са доста величествени, високи колкото девететажна къща и дори повече. Но все пак не са Монблан, към чийто връх би заслужавало да се насочи силен морски бинокъл, за да се види какво става там.

Междувременно Сергей Сергеевич изсумтя озадачено и бързо премести поглед натам, където океанът незабележимо преминаваше в небосвод. Без да откъсва очи от бинокъла, той повдигна недоумяващо рамене и пак взе да разглежда рулевата рубка.

— Интересно, защо се разтичаха? — промърмори той.

— Кой? — запитах аз.

— Ами там, на мостика. Забелязали са нещо на хоризонта отгоре, а аз нищо не виждам оттук.

Взех бинокъла от ръцете му и погледнах какво става на мостика. Капитанът и вахтеният секънд, както се нарича на морски жаргон вторият помощник-капитан, моят добър приятел Володя Кушнеренко, бяха кой знае защо разтревожени. Капитанът гледеше с бинокъла някъде надясно от нашия курс. В ръцете на Володя също имаше бинокъл. Секъндът обясняваше нещо на капитана, мърдайки беззвучно устни в окуляра на моя бинокъл, като на ням филм.

Погледнах с бинокъла си натам, накъдето гледеше с такова внимание капитанът — и като Волошин също нищо не забелязах.

Той закрачи по палубата. Аз забързах подире му.

На „външни лица“ — а Аркадий Платонович смяташе за такива всички, с изключение на вахтените — изобщо се забраняваше да ходят на мостика. Нашият капитан, плавал по всички морета и океани в течение на половин век, беше човек с прекрасна душа, деликатен, отзивчив, добър, а на вид дори много добродушен — пълен, с обло лице, плешив, с ленива клатеща се походка. Но не търпеше ни най-малки отклонения от морската дисциплина и поддържаше здрав ред на „Богатир“ — „като на крайцер“, според лаконичното, но изразително

определение на Володя Кушнеренко, който доскоро е бил военен моряк.

Наистина ние с Волошин постепенно успяхме „да дресираме“ Аркадий Платонович и да си издействуваме известна привилегия, за да прескачаме понякога на мостика: Волошин — като началник на една от най-важните лаборатории, аз — като представител на печата.

Влязохме в рулевата рубка тихичко, като гледахме да останем съвсем незабележими. Но и без туй отначало никой не ни забеляза. Кърмчията, скован от присъствието на капитана, не откъсваше очи от компаса. А капитанът и вахтеният щурман наблюдаваха нещо, което ние не можехме да видим от, палубата.

— Или всички там са се изпонапили и спят, или дявол знае какво става — проговори капитанът с непривична неувереност в гласа, без да откъсва очи от бинокъла.

— Да, вървят зигзаг, като пияни — потвърди загрижено щурманът. — Пък и не лежат в дрейф, Аркадий Платонович, ами се движат с опънато ветрило.

— Необяснимо — изръмжа капитанът.

— Там май има втори кораб, Аркадий Платонович — додаде секъндът. — Виждате ли, малко по-нататък и с три градуса по-надясно.

— Къде? Нещата ти се виждат двойни. Но е вярно. Не, той е около три мили по-нататък и се отдалечава, движи се в курс сто и двайсет. Още ли не отговарят на сигналите? — попита капитанът, като за миг свали бинокъла и бегло плъзна по лицата ни загрижен поглед, който изведнъж стана още по-мрачен.

Секъндът вдигна телефонната слушалка и запита:

— Радиостанцията ли е? Не успяхте ли да се свържете? — послуша малко и като сложи слушалката, доложи: — Не, Аркадий Платонович, не отговарят. Пък и едва ли имат на борда си радиостанция. Зная ги аз тия корабчета. Прилича на шхуна, само че нещо става с ветрилата й, погледнете, Аркадий Платонович. Опънат е само гротът^[1], даже гроттопселът^[2] не е вдигнат, а предната мачта е съвсем гола.

Капитанът не отговори нищо.

— Какво става, Володя? — политах тихичко щурмана.

— Някакво корабче се мотае. Движи се с опънато ветрило, като пияно, кандилка се насам-натам — отвърна той все тъй тихо.

— Петнадесет градуса надясно — изкомандува капитанът властно, без да повишава много глас.

— Тъй вярно, петнайсет градуса надясно! — повтори кърмчията, натискайки копчетата на командното табло.

На такива големи модерни кораби като „Богатир“ отдавна няма помен от традиционните щурвали. Те са заменени с кормилни колонки с лостчета и копчета.

Поглеждайки големия часовник, окачен на стената, секъндът моментално отбеляза в корабния дневник промяната на курса. Нашият Володя е много точен, личи военната му подготовка.

— Да се приближим ли, Аркадий Платонович? — попита щурманът.

— Ще трябва.

Аз дръпнах предпазливо Волошин за ръкава и когато Сергей Сергеевич се откъсна от бинокъла и ме погледна въпросително, с глава му показах вратата на рубката, а после с очи — загрижения капитан. Волошин кимна с разбиране и двамата напуснахме рубката, без да дочакаме да ни изгонят.

— Какво има там, Сергей Сергеевич? — запитах, когато излязохме на палубата. — Дайте да хвърля око.

Той ми подаде бинокъла и аз видях едно малко двумачтово корабче. На кърмата му с едри бели букви беше написано името: „Лолита“. Само ветрилото на задната мачта бе вдигнато. Вятърът го надуваше и корабчето плуваше доста бързо, ако се съди по белите крила на разпенената вода около вълнореза. И същевременно се движеше някак неуверено. От време на време забиваше прекомерно дълбоко нос в биещите го вълни и тревожно се дърпаше ту на една, ту на друга страна.

На палубата на загадъчното корабче не открих нито един човек, макар че я оглеждах с бинокъла внимателно, метър по метър, от носа до кърмата.

Като промърмори нещо, Волошин тръгна обратно към рубката.

— Подхвърлете думица и за мен, Сергей Сергеевич! — подвикнах аз, сецдайки се къде и защо отива.

И ето, намалявайки скорост, ние плаваме недалеч от странния кораб. Опасно е да се приближаваме повече, защото нали не се управлява и току-виж, че се врязал в нашия борд.

Макар че вече няколко пъти давахме тревожни, басови сигнали със сирената, до нас достигаше само нещо като квичене, а после сякаш кукуригане на петел.

Шхуната явно беше напусната от екипажа си. Но защо продължаваше да се носи стремително по вълните? И ако се съди по плиткото газене (така казваха опитните моряци около мен), едва ли е повредена, пробита. В трюмовете ѝ няма насъбрана вода.

Ала защо екипажът е изоставил шхуната, дори без да прибере ветрилото?

— Пригответе лодка, момчета...

Като чух това, аз побързах да си пробия път натам, където матросите под ръководството на боцмана Петрович, набит здравеняк с великолепни мустаци, с които много се гордееше, чевръсто слагаха в лодката, освободена от брезентовото покривало, всякаква екипировка. Това ставаше под наблюдение на Волошин и Володя Кушнеренко. Изглежда на секундa бяха възложили да ръководи обследването на загадъчната шхуна. А аз?!

— Какво се пречкате, Николаевич? — каза ми Волошин с твърде строг тон, като смигна. — Домъкнете по-скоро звуковия си бележник — и в лодката. Заповядано ни е да ви вземем за секретар, за да опишете подробно всичко, да не пропуснете нищо.

След минута, въоръжен с магнетофон, бележници, взел за всеки случай и фотоапарат, аз се върнах на палубата.

Лодката вече се люлееше плавно върху вълните. Спуснахме се един подир друг по стълбата в нея.

Предпазливо, за да не ни блъсне, ние се приближихме до борда на изоставената шхуна. Фалшбордът беше съвсем нисък, не представляваше трудност да се прекрачи.

Двама моряци се притеглиха ловко с ръце и се покатериха на палубата. Подхвърлиха им краищата на швартовите въжета. Те ги вързаха, подадоха ни ръце и ние един след друг се качихме на борда на шхуната.

— Само че нищо да не се пипа и изобщо без излишно шляене насам-нататък! — заповяда Волошин, като вдигна ръка.

Известно време стояхме мълчаливо, оглеждайки се с любопитство.

Шхуната не беше голяма — около двайсет метра дълга по водолинията, както измериха точно матросите след време. На кърмата се извисяваше малка надстройка, която приличаше повече на занемарена барачка, отколкото на рубка.

Палубата беше мръсна, отдавна немита, цялата измацана с някакви подозрителни петна. Някои от тях ми се сториха засъхнала кръв — или въображението ми вече се бе разпалило? Впрочем, както се изясни впоследствие, абсолютно всеки от нас е останал със същото впечатление от тези петна.

— Да, доста отдавна не са чистили — поклати глава боцманът.

На около три метра от мястото, където стояхме, до десния борд, на палубата се търкаляше брадва с щърбаво, назъбено острие. Тук-там тя също беше покрита с твърде подозрителна червеникава ръжда.

А на бака на палубата стоеше фенер с опушено стъкло. До него лежаха разпънат акордеон, сякаш току-що е свирено с него, китара с мръсна, някога алена презрамка, цялата облепена със снимки на подканящо усмихващи се полуголи хубавици, а на четири купчинки бяха сложени оръфани и омазнени карти — едни на правилно тесте, други — небрежно, ветрилообразно.

Но изведнъж усиленият от мегафона глас на капитана загърмя като от небето и ни накара всички да трепнем и да се озърнем:

— Щурмане! Какво, заспахте ли? Докога ще стоите като сомнамбули? Сваляйте ветрилото и поставете шхуната в дрейф. И побързо се връщайте, стига сте се разтакавали. Нямаме време за чакане.

— Боцмане — опомни се секъндът, — сваляйте ветрилото. Сложете някого на кормилото, та шхуната да не криволичи.

— Тъй вярно, свалям ветрилото! — отвърна боцманът.

Волошин го опря:

— Чакайте, другари. Първо, всичко трябва да се фотографира и опише подробно. Ще бъде нужно за следствието.

Аз се залових да фотографирам мачтите и ветрилото от различни точки, при което открихме на носа на шхуната кафез, в който се измъчваха от глад три кокошки, един петел с увиснал гребен и една жално квичаща свиня, чиито ребра прозираха под кожата.

Поднесох на секънда микрофона на магнетофона и той започна усърдно да изрежда:

— Значи така. Лодката я няма. Вдигнат е само гротът. Ветрилото е старо, окърпено, тук-там съдрано на парцали...

Като завърши огледа, секъндът заповяда да се свали ветрилото. Един от матросите отиде на шканците^[3] и внезапно извика:

— Владимир Василиевич, гледайте какво намерих!

Всички се завтекоха към него.

И видяхме на палубата до рубката да се търкаля нещо като голям кинжал или малък меч с извито острие.

— Малайски кинжал — крис — каза всезнаещият Волошин. — Не го пипайте.

Аз фотографирах лежащия на мръсната палуба кинжал, а Сергей Сергеевич извади от джоба си гумени лабораторни ръкавици, които, изглежда, предвидливо бе взел със себе си, сложи ги на ръцете си и като приклепна, внимателно очерта кинжала с тебешир, за да отбележи точното му място.

После минахме на шканците. Този пост за управление, където се намират компасът и кормилото, се оказа просто ниска площадка между рубката и масата, на която очевидно всички са се хранили направо на палубата.

Кормилото не беше закрепено и се въртеше свободно на всички страни, сякаш го управляваше невидим човек.

Спогледахме се. Един от матросите по знак на секънда застана на кормилото, за да не лъкатуши шхуната.

— Как ли стоят тук на вахта? Неудобно — оплака се матросът. — Също като в процеп.

Кормилото действително беше разположено в много тясно килерче между стената на рубката и масата. Горницата на масата беше като лакирана от мазните следи на много ядене и пиене.

Точно тук, до масата, в голям тенекиен сандък с пясък стоеше почернял от пушек и сажди примус. Сандъкът, изглежда, е служил за камбуз, където готвачът е готвел. До него имаше отворена каса с месни консерви. В нея бяха останали още няколко кутии. Защо моряците не са ги взели, когато напусkali кораба? Сигурно много са бързали?

Огледахме двата трюма — носовия, по-големия, натъпкан догоре с торби воняща копра^[4], и по-малкия на кърмата. За него водеше люк, разположен до самата рубка, която приличаше на кокошарник. А и

капакът на този люк кой знае защо не беше затворен както трябва, а отместен настрана.

В кърмовия люк намерихме няколко торби със зелени кафеени зърна и три бъчвички. В тях имаше алкохол, което лесно можеше да се познае по силната миризма, идеща от една от бъчвичките, вече отчасти опразнена и недобре запушена.

После огледахме рубката. Отворихме шперплатовата врата (на нея зееше голяма кръгла дупка) и влязохме в тясно коридорче. От двете му страни бяха разположени малки каюти.

Надникнахме през първата отворена врата.

— Фу, че вони — промърмори секъндът. — Пък и тъмно като в мазе.

Изведнъж в най-далечния ъгъл на каютата някой с неприятен, дрезгав, раздразнен глас изкряска нещо на непознат език.

— Кой сте вие? Къде сте? — запита на френски щурманът, насочвайки лъча на фенерчето си към ъгъла.

Там нямаше никого. На пода тъмнееше купчина парцали.

Същият глас като че ли отново изкряска същата фраза на непознатия език.

Волошин плъзна лъча на фенерчето по-нагоре и видяхме увиснал под тавана на каютата кафез, а в него — голям папагал със закривена човка. Пъстрата му перушина преливаше под лъча на фенерчето във всички цветове на дъгата. Килнал глава настрана, папагалът ни разглеждаше с любопитство. Светлината на фенерчето се отразяваше в очите му, те лъщяха като два кървави рубина.

— Тю да се не види, изплаши ни — промърмори секъндът, като побутна фуражката към врата си. — Глупак си ти, папагалчо. Я кажи: „Папагалчо е глупак!“

Но папагалът не отговори, размаха надменно крила и взе да се люлее на пръчицата.

Ние дръпнахме мръсното перденце, което закриваше илюминатора, и се заловихме да оглеждаме каютата.

— Сигурно е капитанската — рече секъндът.

Каютата беше тясна, малко по-широка от хубав платнен гардероб. Тесничка неоправена койка с мръсни, смачкани на топка чаршафи. Имаш впечатление, като че ли човекът току-що е скочил от нея и е побягнал панически.

Малката маса беше цялата отрупана: начената бутилка ром, празна стъклена чаша, очукано алуминиево канче със засъхнали останки от недопито кафе, спиртник, а до него електрически котлон, изцапан с утайка на кафе и загоряла мазнина. Тук лежеше също златен часовник, а до него, на алуминиева чиния, някаква странна метална питчица с неправилна форма.

— Изглежда, калай — произнесе Волошин озадачено, — но за какъв дявол е трябвало да го разтопяват и да го държат на масата в капитанската каюта?

В чекмеджето на масата намерихме орфана книжка с домакински сметки, ако се съди по безкрайните колонки с цифри и някакви условни знаци, малко дребни пари в монети от най-различни валути и една измачкана и съвсем протъркана по прегънките хартийка, някакво удостоверение на френски език с полуотлепена снимка на мрачен шишко е подпухнало лице, рошави мустаци и зли очи, изпъкнали като у мопс-играчка.

— Шкиперско^[5] удостоверение на собственика на шхуната „Лолита“, капитан Луис Френе — преведе секъндът. — Издадено в Папеете, Таити, на шести януари 1963 година.

— Е, поне името на капитана узнахме — каза Волошин. — И знаем дори как е изглеждал. Не бих казал, че е симпатичен. Трябва да вземем удостоверението със себе си. А впрочем сложете го обратно, Володя. И да не ровим из масите, а още повече из джобовете. Не е наша работа. Нека детективите се занимават с това.

Корабен дневник никъде не намерихме.

В ъгъла на каютата с яки болтове беше завинтен за палубата малък железен сандък с огромен катинар. Изглежда е служил за каса. На капака на сандъка се забелязваха няколко дълбоки вдлъбнатини, сякаш го бяха удряли с нещо, опитвайки се да го разбият. Но катинарът стоеше непокътнат.

Спогледахме се многозначително.

— Весели работи май са се вършили на тази шхуна — поклати глава Волошин.

Възможно е в този сандък да са се пазили корабните документи и други книжа. Но ние, разбира се, не се захме да го разбиваме.

— Добре, да отбележим някои подробности — рече Сергей Сергеевич, показвайки ми с жест да приближа повече микрофона. —

На масата лежи златен часовник швейцарска марка, спрял на четири часа и двайсет минути. Корабен дневник не е намерен. На етажерка над койката стои добре опушена конопена лула с нахапан мундщук и гумирана кесийка с тютюн за лула.

Като отчупи ловко с пинцет от металната питка, Волошин додаде сериозно:

— Всички предмети и пари са оставени на местата си и точно в положението, в което са намерени. От металното блокче е взета малка мостра за уточняване на състава му.

Сергей Сергеевич още веднъж огледа внимателно наоколо, за да провери дали не е пропуснал нещо, и внезапно, като се намръщи, с вид на същински Шерлок Холмс — липсваше му само традиционната лула между зъбите, но няма как, Волошин не пуши, — се залови да разглежда мръсното стъкло на илюминатора.

— Да — произнесе той многозначително, доближавайки микрофона до устата си. — На стъклото на илюминатора дупка с пукнатини наоколо и разтопени краища с диаметър — той замълча за минутка, извади от джоба си шублер, с който никога не се разделяше, и измери внимателно дупката, — диаметърът шест милиметра и седем десети. Ако се съди по вида ѝ — добави Волошин тържествено, — напълно възможно е дупката да е пробита от куршум. Би трябвало да се потърси куршумът — додаде Волошин, като изключи микрофона и се огледа загрижено. — Той или е заседнал в стената, или се търкаля някъде на пода.

— Сергей Сергеевич, какво, да не сме детективи? — замоли се щурманът. — Не е наша работа да търсим куршуми. Нали сам казахте, нека детективите се занимават с това. А ние трябва само да съставим протокол, че на шхуната не е намерен екипаж и не се знае къде се е дянал. И то по-бързо — добави той многозначително, — иначе капитанът главата ми ще откъсне, а и вие ще си изпатите.

Намекът, че е напълно вероятно капитанът да ни мъмри, подеждва дори на Волошин. Като огледа още веднъж с ястребов поглед каютата, той с явно съжаление каза:

— Добре, да вървим нататък.

Огледахме другите две, също тъй мънички и мръсни каютки. В едната изглежда бе живял суперкаргото — помощник-капитанът, отговарящ за товара, — защото в ъгъла ѝ бяха струпани на куп нови-

новенички гуменки, стъкълца с одеколон и няколко топа пъстър плат — останки от непродадена стока.

Другата каюта навярно беше предназначена за привилегировани пътници, но бе съвсем празна и мрачна. В нея нямаше дори лампа, а неоправената койка приличаше на ковчег.

После надзърнахме в още по-мрачния и мръсен кубрик на екипажа, в малкото машинно отделение, където миришеше силно на бензинови пари. Тук Волошин, напротив, никак не се задържа, а буквално от един бегъл поглед определи:

— Моторът е доста стар, „Рено“, страшно занемарен, но в изправност. Напълно годен за работа. А и динамото е в ред.

Няма да се заловя да изреждам всичко, което видяхме и записахме подробно, за да съставим след това обстоен протокол. Ще отбележа само това, което ни се стори странно и подозрително.

Във всички каюти раклите бяха затворени, в бързината явно нищо не беше взето от тях. Куфарчетата, чантите, както и дрехите и приличните вещи, се оказаха непокътнати.

В малката пътническа каюта, където едва проникваше светлина през мръсното и при това до половина боядисано в бяло стъкло на единствения илюминатор, а лампа въобще нямаше, на масата лежеше лист от бележник, откъснат небрежно, на бърза ръка. На него беше написано на английски: „Моя мила женичке! Скоро...“ — тук започнатото изречение прекъсваше. Беше съвсем очевидно, че някакво неочаквано произшествие е попречило да бъде дописано. Тук се търкаляше също химикалка и недопушена лула, натъпкана с изгорял тютюн.

Над масата в кубрика, освен електрическата лампа висеше и друга като тая на палубата, но в нея бе останала съвсем малко газ, неизгоряла докрай. Значи, са я угасили, преди да излязат.

На масата пред евтиното огледалце е отчупено ъгълче стоеше алуминиева чашка със засъхнала пяна, самобръсначка и туба с крем.

На другия край на масата видяхме две калаени чинии с остатъци от някакво ядене. Под погнусените ни погледи Сергей Сергеевич взе с лъжичка по малко от всяка чиния, сложи „пробите“ в бурканчета с шлифовани капачки и многозначително поясни:

— Трябва да се запази в хладилника. За експертиза.

Щурманът обърна внимание, че изглежда са се опитвали да изкъртят компаса от нактоуза^[6], но са се отказали.

Не можахме да открием никакви навигационни уреди и вахтен дневник.

На кораба бяха останали напълно достатъчно продукти. Не само всевъзможни консерви, но и кутии с бира. В резервоара — ръждясала цистерна — се намери достатъчно питейна вода, макар и отвратителна на вкус.

Какво е накарало екипажа буквално да избяга от кораба? Какво го е уплашило?

— Май са бягали презглава. Даже лулите си оставили. Че кой моряк ще забрави лулата си? — поклати глава боцманът.

Запечатахме вратите на всички каюти, кубрика и носовия трюм. А капака на кърмовия трюм просто оставихме притворен — така, както го бяхме заварили, само че го покрихме с брезент, също и картите, които се търкаляха на палубата ведно с акордеона и китарата, за да остане всичко запазено и непокътнато, ако внезапно задуха вятър или завали дъжд.

— А какво да правим с кокошките и със свинята, Владимир Василич? — попита боцманът. — Жалко ще бъде, ако умрат тук. А и папагалът.

— Ще ги оставим тук — рече секъндът, — иначе ако се изтърсим на „Богатир“ с такава менажерия, кепът^[7] ще ни откъсне главите. Пък и не бива да ги пипаме, нека стоят на мястото — додаде той, поглеждайки Волошин. — После ще пратим някой моряк с лодката.

Волошин кимна одобрително и каза.

— Папагала, виж, можем да вземем. Рядка птица, ще бъде жалко да загине. А ако трябва, ще покажем на детектива къде е бил закачен кафезът. Кукичката ще си остане на мястото. Пък и нали фотографирахме къде е висял.

Когато се върнахме на „Богатир“, секъндът и Волошин докладваха накратко на капитана какво сме видели на изоставената шхуна.

— Всичко е записано, ако трябва, ще съставим подробен протокол — завърши Волошин.

— Трябва — кимна капитанът.

— Как мислите, Андрей Платонович, какво ли е могло да им се случи? — попитах аз.

Капитанът повдигна рамене и отговори неопределено:

— Всичко става в морето.

Гледахме от височината на мостика „Лолита“, която се поклащаше лениво върху вълните съвсем близа до нас.

— Н-да, още една загадка на океана — каза Волошин замислено.

Но долетялото от изоставената шхуна силно квичене ни попречи да изпаднем във философско-мистично настроение.

— Ех, че се дере — рече Аркадий Платонович като се намръщи болезнено. — Сякаш я колят.

И без да се обръща, само с променен тон, твърдо уверен, че ще го чуят всички, които трябва, заповяда:

— Да се прати там някой моряк. Да нахрани и напои свинята и птиците, да върже буксирното въже. Морякът да стои на кормилото, за да не кривуличи шхуната.

— Слушам, да се прати вахтен на шхуната! — отвърна шефът — постъпилият след Володя на вахта старши помощник, и запитва капитана: — Значи, ще я влачим, Аркадий Платонович?

— Ще се наложи. Трябва да докладваме на началството. Както решат.

Първият и вторият помощник си размениха мрачни разбиращи погледи.

Паузата, изглежда, се проточи недопустимо дълго, защото капитанът се обърна и погледна изразителна шефа: един вид какво има, защо се мотаете?

Тогава чифът, измервайки под око мен и Волошин, каза с известно смущение:

— Може ли да изпратим двама моряци, Аркадий Платонович?

Капитанът го погледна, усмихна се и разреши:

— Добре, нека бъдат на вахта по двама: хора имаме достатъчно.

— Слушам! — тръгна чифът към вратата.

Ние с Волошин се погледнахме весело. Разбира се, не беше трудно да се досетим защо шефът поиска разрешение да изпрати двама моряци да дежурят на шхуната: един би се чувствувал там неудобно, особено нощем.

— Да, и предайте радиограма до Папеее — спря капитанът помощника. — Папеее е май пристанището, където са зачислени? — извърна се той към секънда.

— Вероятно, Аркадий Платонович.

— Съчинете нещо по-кратко, но ясно — обърна се капитанът отново към вахтения щурман. — Например на еди-кое си място е открита изоставена от екипажа си моторно-ветроходна шхуна „Лолита“ от вашето пристанище. Молим да съобщите не знаете ли какво ѝ се е случило. Впрочем недейте, аз ще отида сам в радиостанцията. Ето ми нови главоболия.

По-късно Володя Кушнеренко обясни на двама ни с Волошин какво безпокоеше толкова капитана. Според международните морски закони напуснат от екипажа си кораб става собственост на тоя, който го намери и спаси. Но какво да правим с тая шхуна? Та не можем да я мъкнем на буксир през океана чак до Владивосток! Това ще провали цялата научна работа.

За щастие, след продължителни преговори по радиото началството издаде следното мъдро нареждане: да се свържем с властите на Таити и да им предадем шхуната безвъзмездно, като помолим да изпратят влекач за нея.

— Съчинете им по-вежлива телеграма до Папеее — заповяда развеселилият се капитан на помощника. — Нека изпратят влекач за подаръка, а междувременно ние ще я довлечем до тях. Съобщете приблизителния курс, а за времето и мястото на срещата кажете, ще се разберем допълнително, в зависимост от обстановката. Не ще и дума, все пак тази хубавица доста ще ни забави. Кога горе-долу е напусната? — попита капитанът секънда. — Преди колко дни?

— Трудно е да се каже, Аркадий Платонович. Нали няма вахтен дневник, а в личните книжа не сме се ровили.

— И правилно сте постъпили — кимна капитанът. — Нали не сте детективи. Добре, вървете да напишете протокола. И не се увличайте в излишни подробности.

Затворихме се тримата в каютата на секънда и се заловихме да съставяме подробен протокол за всичко, което бяхме видели на изоставената шхуна, като гледахме да не пропуснем нищо съществено.

Дълго се бяхтахме с тая работа. Дори закъсняхме за обеду, но въпреки това не успяхме да я завършим.

В каюткомпанията, разбира се, всички се нахвърлиха да ни разпитват какво сме видели на шхуната. Волошин понечи да разказва, но после замоли:

— Братлета, оставете ни да похапнем! Пък и не сме завършили още тоя проклет протокол. Главата ми вече се е надула. Довечера всичко ще ви разправа.

Като хапнахме набързо, пак се запретнахме за работа.

В това време, както ни разказа секъндът, успели да се свържат с брега. От Папеете обещаха да изпратят на сутринта спасителен влекач да поеме от нас „Лолита“.

— Потвърдиха, че капитанът на шхуната се нарича Луис Френе, нито испанец, нито французин, местен човек. Екипажът се състоял от девет души, все полинезийци, местни, плюс помощник — суперкарго — и готвач. На кораба имало и пътници, и то, казват, много, четиридесет души — завърши Володя.

— Четиридесет? — повторих недоверчиво. — Че къде са могли да се сместят в тоя кокошарник?

— Виж и аз почвам да се съмнявам — поклати глава секъндът. — Да не би радистът да е сбъркал? Макар че впрочем те са нощували на палубата. Каютите са сигурно само за бели пътници.

На вечеря, разбира се, разговорите се въртяха все около загадъчната шхуна. Сергей Сергеевич вдигна ръка, молейки за тишина, и рече:

— Хайде да направим така. Аз няма да ви разказвам нищо, а просто ще ви прочета протокола, дано не сме се потили напразно цял ден над него. Аркадий Платонович разреши — обърна се Волошин към капитана, седнал на мястото си начело на масата.

Капитанът се навъси и замълча. Но Сергеевич продължи, като че не забеляза това:

— А ако възникнат въпроси, после ще се занимаем с тях. Що се отнася до разпространителите на слухове, че уж било намерено кюлче загадъчен метал, мога да ви съобщя, че то е, както впрочем предположих веднага, най-обикновен калай с малък примес от месинг. Все пак — додаде той, като помълча — тази малка пластинка продължава да бъде загадъчна, защото кому и защо му е потрябвало да разтапя някакъв си предмет от калай? Е, впрочем загадките изобщо не са малко, после ще се опитаме да ги разгледаме подробно.

Волошин сложи полека пред себе си съставения от нас протокол, явно наслаждавайки се на всеобщото мъчително нетърпение, бавно махна кламерите от листата и зачете тържествено.

Вече знаете какво видяхме на шхуната, затова няма да си правя труда да го повтарям.

Докато Сергей Сергеевич четеше, цареше просто мъртва тишина. Всички сякаш слушаха приказка, затаили дъх, дори сервитьорките Настенка и Люда и подалият се от вратата главен готвач Никодим Степанович с колосана шапчица.

Само Володя Кушнеренко шепнеше като заговорник, превеждайки думите на Волошин на нашия американски гост, известния специалист по геология на морското дъно професор Дейвид Карсън, поканен да участва в експедицията. Той едва-що започва да учи руски език, затова винаги седи до Володя, който му служи за преводач.

Карсън, висок, вече побеляващ, но стегнат като спортист и късо подстриган, синеок, с белег на брадата, слушаше внимателно, като от време на време кимаше и поглеждаше одобрително Волошин, сякаш потвърждаваше казаното.

Тишината продължи известно време, след като Волошин свърши четенето. А после — същинска експлозия: всички заговориха, смееха се и се прекъсваха един друг:

— Какво ли е могло да им се случи?

— Къде ли са изчезнали всичките?

— Вълна ги е отнесла.

— Да, отнесла хората, а картите, китарата и акордеона оставила.

— Да, изглежда, че през цялото време, докато плавала без екипаж, не е имало вятър, щом дори картите не са издухани зад борда.

— Разбира се, че времето е било тихо. Иначе всичко щяло да бъде отнесено от палубата, нито чинии ще се задържат на масата в кубрика, нито самобръсначка с огледалце.

— Да, в нещо друго е причината.

— Не ще и дума, нападнали са ги пирати!

— А защо нищо не са взели? Даже златния часовник в капитанската каюта.

— Да, Льова, право казваш. Какви са тия пирати, щом са задигнали капитана, целия екипаж и пътниците, а товара и парите не

са пипнали.

— Е, може в боя да са избили всички. Нали в протокола е казано: на палубата се търкаля брадва и някакъв кинжал...

В този момент Сергей Сергеевич внезапно почука с лъжичка по стакана, молейки за внимание, и каза:

— Слушайте приятели, стига сме се състезавали по остроумие. Я да помислим сериозно какво е станало с екипажа на злочестата „Лолита“. Ще организираме конкурс за най-оригиналната и същевременно най-правдоподобна хипотеза за случилото се на борда на шхуната. Победителят ще получи някаква награда, ще помислим за това. Желателно е загадката да се обяснява от позициите на оная наука, която разказвачът представлява на борда на „Богатир“, но, разбира се, това съвсем не е задължително.

След като направи малка пауза, Сергей Сергеевич попита:

— И така, ясни ли са условията на конкурса и начинът на протичането му? Най-напред само ще фантазираме, а после ще направим равносметка и ще дадем оценка на всяка хипотеза. Но все пак те трябва да бъдат обосновани, дори ако стане дума, че екипажът на шхуната е отвлечен от космически гости. Разрешава се в подкрепа на изтъкнатата хипотеза да се позовавате на прецеденти, на подобни случаи, достоверно описани в сериозната литература, или на съответни научни теории, допускащи възможността им. Ясно ли е?

— Ясно! Ясно! — чу се отвред.

В настъпилата пауза само капитанът нарочно въздъхна шумно и произнесе с ленив тон:

— Словоплетство и размърдване на въздуха...

Но Сергей Сергеевич се престори, че не е чул нищо.

— Копие от протокола ще има в библиотеката, където всеки ще може да си направи необходимите извадки от него — продължи той. — Желаещите ще могат да получат оттам и книги, за да си представят по-добре условията на плаване с подобни шхуни. Препоръчвам ви по-специално да попрелистите книгите на един от сподвижниците на Хейердал, Бенгт Даниелсон — „Щастливият остров“ и „Забравените острови“. Не мога да се въздържа да не цитирам малки откъси от тях — додаде той и като разтвори приготвената книга, зачете:

— „Нашата «Теретай» малко се различаваше от повечето шхуни във френска Полинезия: престаряла черупка (с водоизместимост около

сто и петдесет тона), вмирисана на копра, с шумен мотор, способен да развива скорост не повече от пет възла...

Готвачът застана на кормилото, а моряците се заловиха с възетата; двама от пътниците също им помогнаха да ги дърпат. На шхуната нямаше строга разлика между екипаж и пътници, всеки, който искаше, можеше да стои на вахта при кормилото или да помогне на моряците.

Беше около десет часът вечерта, когато шхуната се приближи до Раройа. В това време бяхме насядали на палубата около една маса, отрупана с печено свинско, ориз и галети, но капитанът не се обърка. Взел в едната си ръка фенер, а в другата — чиния, той се качи в рубката и уверено прекара шхуната между кораловите теснини и рифове. Вилицата и ножът никак не му пречеха, напротив: сигнал с вилица за кормчията означаваше «кормилото малко наляво», с нож — «малко надясно».

Като почака да утихне смехът, Волошин продължи:

— А ето един малък откъс, който съм избрал специално, за да разясня една от загадките: отде са се взели търкалящите се на палубата карти и музикални инструменти и сложеният до тях опушен фенер.

«На повечето шхуни екипажът си убиваше времето с покер — прочете той. — „Теретай“ не правеше изключение. Едва напуснахме Папеее и започна игра, която трябваше да продължи, докато не свършат парите. Само едно можеше да излекува екипажа от покерната треска: да се появи на борда по-изкусен играч, способен да надвие напълно всички. За да се избягнат нещастия, моряците се бяха уговорили да не приемат в играта външни хора, и се разигра небивал „дългосвирец“ покер. Разбира се, от време на време матросите си спомняха задълженията и отиваха да сменят другаря си на вахта, но по-сънливи вахтени в живота си не съм виждал. Към края на плаването при кормилото стояха вече сомнамбули...»

— Е, други подробности за плаване с такива шхуни по тукашните краища ще намерите сами в книгите на Даниелсон — завърши Волошин. — А ако някой има въпроси за «Лолита», отнасяйте се до мен, до Андрей Николаевич — кимна той към мен — или до секънда, а най-добре е, като изберете подходящ момент, едновременно и трима ни, за да можем да се поправим и допълним взаимно. А изслушването на хипотезите предлагам да стане на палубата, на

кърмата, в «Клуба на разказвачите». Всички разкази ще се записват на лента, после ще се стенографират конспективно. Желаетелите ще могат да получат текста на всеки от тях. Ясно ли е всичко?

— Само едно остава неясно — произнесе замислено началникът на биофизическата лаборатория Иван Андреевич Макаров.

— Какво по-точно? — обърна се Волошин към него.

Те винаги обичат да поспорят и да се посчепкат.

— Е, нещо съвсем дребно: да се изясни къде е изчезнал екипажът и пътниците на злополучната «Лолита».

— Та тъкмо с това ще се занимаем, драги мой — рече Волошин, сядайки на мястото си.

Смехът тутакси утихна, лицата на всички станаха сериозни, съсредоточени. В каюткомпанията настъпи вгълбена тишина.

— Н-да, историята на мореплаването знае много такива загадъчни случаи — каза тихо нашият главен океанограф, професор Андрей Самсонович Суворов, гледайки широката си и гъста черна брада. Заради нея го бяха кръстили «Черномореца». Андрей Самсонович си бе пуснал такава буйна брада явно за тежест. Всъщност той няма още четиридесет, а е станал професор на тридесет и две години.

— От срещи с ей такива кораби в океана — продължи полека Суворов, — по някакви причини изоставени от екипажа си, но не потънали и понякога, като «Люлила», плаващи дори с опънати ветрила, именно е възникнала едно време прочутата легенда за «Летящия холандец»... «Летящите холандци» са принесли голяма полза на науката. Изучавайки пътищата на скитанията им из океаните според разказите на моряците, които са ги срещали в различно време, океанографите са успели да узнаят много интересни и важни факти за ветровете и морските течения. Миналият век например американската шхуна «Фани Уолстън», изоставена от екипажа при буря, не потънала, а плувала полупотопена още цели три години. През това време четиридесет и шест пъти я срещали различни кораби и отбелязвали на картата мястото на срещата, така че успели доста точно да определят изминатия от нея път — повече от осем хиляди мили. А шхуната «Стар» приблизително за същото време съумяла дори да извърши пълно околосветско плаване, като се върнала на същия оня остров

Мидуей, където преди три години екипажът я зарязал, мислейки, че всеки момент ще потъне.

Сега, разбира се, и моряците, и учените започнаха да си спомнят различни загадъчни случки от извънредно богатия архив на Нептун.

Първият помощник разправи историята с италианската шхуна «Азия». През ноември 1885 година тя потеглила от мексиканското пристанище Веракрус за Генуа с товар от ценно дърво, минала благополучно Гибралтарския пролив, сигнализираща «на борда всичко наред», навлязла в Средиземно море — и изчезнала безследно съвсем близо до родните брегове.

А през януари на следващата година по време на буря в Атлантика, в Лионския залив, от един английски параход забелязали някаква шхуна, която се движела с пълна скорост на изток. Оказало се, че това е «Азия». На борда ѝ не се виждала жива душа. На реята на едната мачта се полюшвал труп на обесен...

Но бурята им попречила да се приближат до загадъчния кораб. «Азия» се скрила в далечината, сред разпенените вълни.

И се явила отново в Средиземно море, сякаш незнайна сила я тласкала към родните брегове. През пролетта «Азия» била изхвърлена на брега на Сардиния и заседнала на скалите.

Сега вече двете ѝ мачти били счупени, а трупът изчезнал във вълните. Но всичко останало на борда било в пълна исправност. Корабният дневник и навигационните уреди стоели на местата си в рубката, непокътнати били и личните вещи на моряците, и товарът в трюмовете. Никъде никакви следи от насилие или грабеж.

И само едно никой не можел да обясни: къде се е дянал екипажът на «Азия»?

Всички замълчаха. После неочаквано се обади Макаров и разказа, струва ми се, не по-малко удивителната история на «Минерва».

В средата на миналия век този платноход излязъл от пристанището Хамилтън на Бермудските острови с товар за Далечния изток.

И изчезнал безследно. Вече го вписали в прословутите «Червени книги на Лойд» и го поменали с тържествено биене на камбаната, свалена от един загинал кораб и окачена в лондонската кантора на тази

стара фирма именно да известява със скръбния си звън, че еди-кой си кораб от тоя момент да се смята за загинал...

И изведнъж след няколко години «Минерва» влязла с опънати платна в родното си пристанище Хамилтън! Можете да си представите с каква радост се втурнали всички към пристанището да я посрещнат.

Но платноходът, без да намалява скорост, се забил в рифовете и взел да потъва. Когато се качили на палубата му, не намерили там нито един човек. Корабът се оказал съвсем празен, без никакъв товар в трюмовете.

Последната бележка в корабния дневник, намерен в капитанската каюта, била направена преди повече от една година, в Индийския океан. Тя се оказала банална и безинтересна, не съобщавала абсолютно нищо за каквито и да било прекеждия.

Всички гледахме Макаров с известно недоверие, тъй като знаехме колко обича да си прави шеги, като при това запазва съвсем невинен, невъзмутим вид.

Но той каза:

— Честна дума, не съм го измислил, братлета. Преди няколко години четох статийка в списание «Наука и живот».

— Макар че източникът не е академичен, все пак приемаме — одобри Волошин и тутакси се залови да разправя надълго и нашироко — с точността не просто на очевидец, а, бих казал, на непосредствен участник в загадъчните събития — станалата вече класическа история със знаменитата «Мери Селест», намерена по същия начин, както нашата «Лолита», напълно запазена, понесена бодро с всички сили напред — и също без нито един човек на борда.

Опитвали се да разгадаят тайната на «Мери Селест» дори такива майстори на фантазията като прочутия Конан-Дойл. На времето си той смаял целия свят със «Съобщението на Хебекук Джефсън», направено уж от очевидец на кървавата драма, разиграла се на борда на кораба. Но тази тайна така си и останала неразгадана. Тя и до днес продължава да вълнува въображението на мнозина.

Като погледна часовника си, Волошин стана и завърши:

— Нека и ние да последваме примера им. Да дадем воля на фантазията и наблюдателността си. И да не губим време.

Условията на необикновенния конкурс бяха обявени два пъти по вътрешнокорабната връзка. Високоговорителите ѝ са инсталирани

навред и никога не се изключват, тъй че при нужда всеки да може да чуе сигнал за тревога или да бъде повикан при началството, ако се наложи, където и да се намира, по всяко време на денонощието.

През деня в библиотеката се образува опашка от желаещи да се запознаят подробно с нашия протокол. Напълно възможно е мнозина да пожелаят да вземат участие в конкурса: хората на «Богатир» са любознателни и надарени с фантазия.

Но аз вече се сещах кой по всяка вероятност ще се изкаже пръв — «като възпламенител», след като забелязах как Сергей Сергеевич няколко пъти през деня се уединяваше с началника на метеорологичната служба професор Андриян Петрович Лунин и се съвещаваше нещо с него.

Лунин е досущ като Волошин, също голям особняк и фантазьор. Той има величествен и живописен вид: вече в напреднала възраст, под шейсетте, снажен, плещест, с обветрено и загоряло мургаво лице под грива от съвсем побеляла коса. Андриян Петрович не признава шапка при никакво време, сякаш иска да подчертае, че му е пълновластен господар. Въпреки че е започнал да пълнее, Андриян Петрович е лекоподвижен и поривист като младеж.

С голямо нетърпение чаках какво ще ни разкаже Лунин тази вечер.

А и любопитството на всички растеше, особено след като на обедата Волошин стана и обяви тържествено:

— Предлага се следната първа награда: бюст на барон Мюнхаузен, покрит с прекрасен, особено гледан отдалеч, метал, имитиращ злато, с приложение пълен комплект от изключително правдивите произведения на този прославен пътешественик. Няма ли възражения?

Всеобщото напрежение се поразпръсна от поредната океанографска станция, започнала скоро след обедата. Макар че се бе наложило да поизменим маршрута си, влачейки «Лолита» към мястото на срещата с катера, учените бяха решили да не губят напразно времето си.

Докато те правеха магиите си с уредите, пратихме лодка да смени вахтените на «Лолита». С нея замина и секъндът. Видяхме как той, облякъл леководолазен костюм, се гмуркаше около шхуната,

оглеждайки корпуса ѝ, а матросите следяха да не би наблизо да се появят акули.

— Откри ли нещо интересно? — запитах Володя, когато се върнаха. — Защо не ми каза, щях да дойда с вас.

— Че какво щеше да видиш там? — повдигна той рамене.

— Вярно. Но има ли нещо ново?

— Просто дребна работа — отговори той неопределено. — Нищо и никакво. Ще отида да доложа на кепа, пък той да реши да се впише ли в протокола или не.

Секъндът се задържа при капитана доста време, а когато се върна, мълчаливо ми подаде една от тесните хартиени ленти. На тях беше напечатано с индиго:

«На вълнореза на шхуната са открити три резки с дълбочина от седем до дванайсет милиметра — едната на равнището на водолинията, а двете по-ниско. В най-дълбоката (12-милиметровата), разположена на водолинията, са се заклецили парченца от капронова, изглежда, риболовна мрежа, които се мотаят от двете страни на вълнореза.»

— Нареди да се подлепи към протокола — рече Володя.

Всички вечеряхме надве-натри и побързахме да заемем местата си в «Клуба на разказвачите» под въртолетната палуба, където обикновено стават кинопрожекциите. Днес като че ли там се бяха насъбрали абсолютно всички, без тия, които стояха на вахта. Нито един увлекателен детектив не е събирал толкова публика. Всички места бяха заети — и на горната палуба, и на стълбите, и на перилата. Напълниха даже «галерката» — въртолетната площадка.

В тропиците, близо до екватора, рано се свечерява. Зиме в шест часа е вече тъмно — макар че някак неуместно звучи думата «зима» за началото на юли. Не за пръв път вече плавам в южното полукълбо, а все не мога да свикна, че годишните времена тук са «наопаки» в сравнение с нашите, а винаги е такъв пек, какъвто рядко се случва у нас лете.

Залезът гасне толкова бързо, като че някой завърта ключ и моментално угася светлината. И ето над нас вече сияе небето, украсено с необикновен накит от съзвездия. Прославеният и възпят от поетите Южен кръст едва се забелязва до самия край на небесата, можеш да го разпознаеш само ако си посвикнал. Много по-величествено сияеше

Орион, точно в зенита, на мястото на познатите ни от детинство Голяма мечка и Полярна звезда.

Всичко беше вече готово за заседанието на «Клуба на разказвачите». На малка масичка бяха сложени микрофон, термос, явно напълнен грижливо с изстуден сок или лимонада, стъклена чаша — и бюст на барон Мюнхаузен с познатия всекиму от детинство надменно вирнат нос и гордо щръкнала изпод триъгълната шапка, смешна плитка. Той имаше много импозантен вид, блестеше под лъчите на специално насочения към него малък прожектор, сякаш наистина беше златен. Отде ли го е измъкнал Волошин и кога е успял да го «позлати»? Наистина необикновен човек!

Ето на края се появи и самият той — тържествен, строг, потънал в мисли и мъничко загадъчен, досущ като илюзионист, който се готви да ни смае с невиджан фокус.

Лицето на Волошин е източено, тясно, винаги приповдигнатата лява вежда му придава насмешливо скептичен, мефистофелски израз. Като постоя известно време до масата, сякаш обмисляше нещо, Волошин се обърна към радиста Вася Дюжиков, замръзнал пред микрофона, сложен настрана на друга масичка, и строго попита:

— Готови ли сте? Е, хайде, тогава да започваме! Тъй като всеки от нас, ако съдим от многото събрания, които са отнели най-малко една четвърт от съзнателния ни живот, отлично знае колко трудно е да се измъкне на трибуната първият оратор, ако не е определен и подготвен предварително, решихме да постъпим именно така. За щастие смелчага се намери и мисля, че независимо от качеството на историята, която ще ни разкаже след малко, а никак не се съмнявам, че то ще бъде високо, при отчитането на резултатите според мен трябва да се вземе пред вид и неговият кураж. И тъй драго ми е да дам думата първо на нашия скъп и уважаван от всички «Небесен магьосник» професор Андриян Петрович Лунин.

Познах!

Кланяйки се наляво и надясно в отговор на дружните аплодисменти, професор Лунин отиде при масата и седна до Волошин, сложи пред себе си доста дебел сноп книжа и някакви картончета, намести си полека очилата и като се забави малко, зачете:

— «Капитан Луис Френе се събуди в късна нощ от трясък зад стената на каютата си. Небето ли се разцепва или просто главата му?

Снощи бяха пийнали здравата по случай успешното закупуване на голяма партида копра и раздялата с пътниците. Между тях се намериха момчета на място, които не се отказват от хубава пиячка и умеят добре да блъфират. Преди това цял ден играха на покер и той трудно се задържа при хората си, иначе се надяваше да намаже от пътниците. Ще трябва да си възвърне загубеното от моряците, макар че и между тях има шмекери, заляпаш ли се — ще те съблекат гол.

Капитанът с мъка откъсна глава от мръсната, смачкана възглавница, видя смътно как каютата се озари от призрак на мълния, която светна зад прозорчето.

Светлината в каютата стана някак необикновена, странна, и миришеше на нещо — като на опърлено или на горяща сяра. Капитанът извърна натежалата си глава — и разрошената му коса настръхна.

Евтиното калаено разпятие, което държеше винаги за сполука под ръка, на масата, бе изчезнало. То се бе превърнало в локвичка разтопен метал. Аленото сияние, излъчвано от нея, се смесваше причудливо със синкавите фосфорични блясъци на мълниите зад прозореца, така че осветлението в каютата непрекъснато се менеше като в страшен цветен кошмар...»

Всички седяха, приковали в разказвача очи, в които като мъждукащи пламъчета се отразяваше светлината на така изкусно разположените от Волошин лампи. Това придаваше на разказа на Андриян Петрович особена напрегната тайнственост.

Жалко, че не мога да предам разказа му изцяло, както впрочем и другите — с цялото богатство на интонациите, мимиката, жестовете. Повествованието ми би станало прекалено дълго. Налага се само да преразказвам чутите забавни истории по магнетофонния запис, съпровождайки ги с някои собствени впечатления според записките в бележника ми — макар че, трябва да призная, понякога в увлечението си забравях да записвам.

— «Капитанът пхна ръка под възглавницата, сграбчи колта, с който не се разделяше дори нощем, и без да се облича, изтича към вратата на каютата — продължи Лунин. — Само че когато вече се готвеше да я разтвори, изведнъж забеляза, че по средата на вратата зее голяма, точно изрязана кръгла дупка, и през нея в каютата също нахлува ослепителното святкане на мълниите.

Отде се е взела тая дупка? Кой се е вмъкнал в каютата? Кой е разтопил разпятieto, неговия съкровен талисман? Дали не са се опитвали да го ограбят, когато е спял?!

Капитанът се хвърли към завинтения в ъгъла за палубата железен сандък, който му служеше за каса. Сандъкът се оказа непокътнат, катинарът — здрав. А капакът на сандъка беше очукан отдавна, още когато се сби с тоя подъл крадец Крамер.

Значи парите са непобутнати. Не са се опитвали да счупят сандъка. Или просто не са успели, той се е събудил и ги е подплашил.

При следващия блясък на светкавица на капитана му се стори като че на прозорчето се появи малка дупка. По-рано я нямаше!

Капитанът почака отново да блесне светкавица. Не, не му се е сторило. Дупка наистина имаше. Той опипа с пръсти разтопените ѝ краища. Мръсници! Значи, изстрелът съвсем не е бил илюзия. Те са стреляли срещу него през прозореца, искали са да убият спящия. Но не улучили. А после кой знае защо са изрязали идиотската дупка на вратата.

Всъщност ясно! Да проврат ръка през нея и да отворят вратата, заключена отвътре. Но за какъв дявол им е потрябвало да разтапят разпятieto и как са направили това?

Ех, ще даде той на тази банда да се разбере и веднъж завинаги ще ѝ отнеме желанието да се завира в капитанската каюта.

Като взе за всеки случай, освен револвера и острия малайски крис, окачен на стената, капитанът се втурна да излезе от каютата.

Папагалът закряска лудешки подире му, сякаш се опитваше да го предварди, да го спре, да го задържи.

Луис блъсна вратата, но тя се оказа заключена. Как са се изхитрили тогава да се вмъкнат в каютата? През тази дупка?! Но тя е съвсем малка.

Капитанът нямаше време да дообмисля повече, защото когато изскочи на палубата, окончателно престана да разсъждава изобщо.

Цялата палуба и океанът наоколо бяха залети от призрачна, неземна светлина. Тя не лумваше и не угасваше периодично като блясък на мълния, а сияеше непрекъснато и толкова силно, че всичко наоколо се виждаше ясно като посред бял ден. Мачтите, реите и платното на шхуната от горе до долу сияеха със студена, мъртвешка

светлина, като коледна елха. Сякаш пламтяха със студен огън, който пращеше като подпалена суха трева.

Луис Френе отдавна плаваше из тропиците и знаеше, че това величествено сияние се нарича „светлини на свети Елм“. Моряците не се страхуваха от него и дори го смятаха за добра поличба. Според стара морска легенда тези светлини били за пръв път запалени някога от свети Елм, за да спаси един моряк, който силен порив на вятъра съборил от марсовата площадка на фокмачтата. Падайки в морето, нещастникът успял да се обърне към свети Елм с молба за помощ. И той го измъкнал от бушуващите вълни и го пренесъл обратно на палубата на кораба, който успял да отплава доста надалеч. А за да ознаменува извършеното чудо, светията направил така, че всички въжета на ветрохода да засияят в празнична светлина, та другарите на спасения да възхвалят господата.

Но никога в живота си Френе не бе виждал светлините на свети Елм да пламтят с такава неудържима сила.

Сега той забеляза на бака горящ факел и се поуспокои. На палубата около фенера се търкаляха карти, китара и акордеон. Тези познати неща успокояваха. Значи, както винаги, момчетата са прекарвали нощта на покер и са пели с цяло гърло. Ала къде са се изпокрили? От бурята ли са се уплашили? Даже лампата не угасили. И защо не са вдигнати всички ветрила, а само гротът? Ех, ще ги научи той!

— Хей, вие! Всички горе! — зарева капитанът.

Никой не излезе на палубата и дори не отговори. Само някъде отдалеч, от мрака, който заобикаляше ярко озарената от светлините на свети Елм шхуна и поради това изглеждаше особено гъст и непрогледен, долетя нечий вик. Или така му се стори?

В това време шхуната се залюля толкова рязко, че капитанът едва успя да се задържи на крака.

— Кой е на кормилото? — зарева той. — Да не е заспал?

Пак никой не му отговори.

Ръмжейки от яд, като стискаше в едната си ръка револвера, а с другата размахваше закривения малайски кинжал, капитанът се втурна към шканците.

При щурвала не намери никого. Той се въртеше безпомощно насам-нататък и караше „Лолита“ да се мята по волята на вятъра и

вълните. Луис Френе захвърли кинжала, пристъпи към кормилото и протегна ръка да го спре...

И изведнъж едва не падна, препъвайки се в нечие проснато на палубата тяло.

Капитанът се наведе и позна кърмчията Науру.

— Значи, напил си се, негоднико! — закрещя капитанът, улови го за раменете и взе да го друса като парцалена кукла.

Главата и ръцете на Науру наистина се клатеха безжизнено като на кукла. И капитанът внезапно разбра, че кърмчията съвсем не е пиян, а умрял.

Убит? Но няма кръв, не се вижда никаква рана — нито от нож, нито от куршум. Просто е умрял — и май също мирише на сяра като в капитанската каюта...

Недоумяващият капитан отблъсна трупа на кърмчията с такава сила, че той се преметна през ниския фалшборд и с шумен плясък изчезна във вълните.

А Луис се впусна към лодката и видя, че я няма на мястото ѝ. Скрипците се люлееха и подрънкваха жално.

И изведнъж на капитана му се стори, че от мрака зад кърмата отново долетя вик.

Той се послуша. Да, някой вика, зове го. И не един глас, а няколко. И изглежда, че това са гласовете на неговите матроси. Ето гласа на Тулиафу. А сега сигурно вика корабният готвач Жан.

— Плувайте насам, капитане! — чу се от мрака. — Скачайте във водата, плувайте по-бързо към нас!

— Какво се е случило? — отново кресна Луис през мегафона и пак го долепи до ухото си.

— Скачайте бързо зад борда. На шхуната има дявол, Манао Тупапау. Той ни подгони и уби Науру!

— Дявол ли? Манао Тупапау?!

Луис Френе се заозърта. Значи, затова миришеше на сяра и така силно пламтяха светлините на свети Елм! Разбира се, както веднага се бе сетил, работата не е чиста!

И дяволът, изглежда, се е оказал силен, щом от появяването му дори светото разпятие се е разтопило!

Захвърляйки зад борда безполезния срещу нечистата сила револвер, той скочи във водата, без дори да съобрази, че трупът на

кърмчията може да е примамил акулите и те вече да се въртят около „Лолита“.

Когато изплува, Луис си пое дъх и погледна отдалечаващата се шхуна. Разбира се, жалко, че я губи. Жалко и за парите, които едва снощи бе броил, преди да ги заключи в железния сандък, който му служеше за каса. Но не можеш да надвиеш дявола. И най-важното е да спасиш душата си.

Като всички островитяни Френе беше отличен плувец и бързо, леко заплува нататък, откъдето долитаха гласовете на моряците. От време на време сам им подвикваше да плуват към него.

Тъмнината постепенно се сгъстяваше, пламтящата от неземни светлини шхуна все повече и повече се отдалечаваше. Като се обърна по гръб, за да си отдъхне, Луис Френе я изпращаше със замаян поглед...»

Професор Лунин млъкна и се залови да сгъва полека листата с бележките. И всички млъчаха, вживявайки се в разказа му, а после дружно заръкопляскаха.

— И тъй началото е много интересно, както и очаквахме всички от разказвач като Андриян Петрович — каза весело Волошин, потривайки ръце. — Струва ми се, че останалите участници в конкурса ще трябва здраво да напрегнат фантазията си, за да се окажат достойни за такъв старт. Е, а сега да помолим разказвача да обясни какво е станало всъщност на борда на «Лолита». Кой е убил кърмчията и накарал останалия екипаж бързо да офейка. С една дума: кой е бил дяволът? Вероятно мнозина вече са се сетили...

— Разбира се, кълбовидна мълния — кимна Лунин. — В много отношения тя все още си остава пълна загадка за учените и понякога може да върши изумителни неща. Аз отдавна се интересувам от природата на кълбовидната мълния и събирам всички попаднали ми съобщения за нейните «дяволии». Позволете ми в подкрепа на пълната правдоподобност на моя разказ да дам няколко примера от тази картотека по точки. Способна ли е кълбовидна мълния да прогори точно дупка на вратата на каюта или на стъкло, подобна на дупка от куршум? Цитирам: «На 22 юни 1914 година кълбовидна мълния проникнала до верандата на един хотел в Генеклея. Валял силен дъжд и всички прозорци били затворени. Кълбото се вмъкнало по необясним начин през горното стъкло. На стъклото останала малка пукнатинка с

разтопени краища.» А възможно ли е да се разтопи мимоходом калаено разпятие? — продължаваше професорът. — Напълно, Сергей Сергеевич ще потвърди това. Ето случай от моята картотека: «През 1936 година английският учен професор Гудлет наблюдавал как огнено кълбо колкото голям портокал паднало в бъчва с вода. Водата завряла...»

— Енергията на тази малка кълбовидна мълния е някъде между четири и шестнайсет хиляди килоджаула — каза Волошин, като пресметна бързо на едно листче. — Трудно е да се определи най-точно поради неяснотата на приведените данни.

— Да, почти до същия извод е стигнал и професор Гудлет.

— А относителната точка на топене на калая е само шейсет хиляди джаула на килограм. Н-да, такова «портокалче» спокойно би могло да разтопи не само разпятие — поклати глава Волошин.

— Мисля, че примерите са достатъчни? — рече Лунин, като поглеждаше слушателите над очилата си. — Мога да ви посоча още много такива, но няма смисъл да ви отнемам времето. Които желаят, могат да научат по-подробно за чудатостите на кълбовидната мълния и за съвременните хипотези, които се опитват да обяснят природата ѝ, дори и от научно-популярната книжка на Имянитов и Тихи «Зад пределите на закона». Казаха ми, че я имало в корабната библиотека.

— Няма ли възражения? — запита Волошин. — За въпроси ще почакате малко. По-напред да помолим Андриян Петрович да опише така, както си представя картината на събитията, развили се на шхуната преди събуждането на смаяния от непонятната дяволщина капитан.

— С удоволствие — кимна Лунин. — Започнала буря. По мачтите на шхуната пламнали светлините на свети Елм. Както вече казах, моряците вече не се плашат от тях. Картоиграчите продължавали да пляскат покер, останалите членове на екипажа наблюдавали играта, слушайки песнички.

Внезапно в капитанската каюта екнал гърмеж — всъщност през дупчицата, пробита в стъклото, влетяла кълбовидна мълния и като разтопила по пътя си разпятието на масата, продължила, подхваната от въздушното течение, към вратата.

Потресените матроси видели как от вратата на капитанската каюта, пробивайки беззвучно правилен кръгъл отвор, изведнъж

изскочила кървавочервена огнена топка. Полюлявайки се, тя полетяла към кърмата, отдето се чул дивият вик на кърмчията, който внезапно секнал...

Шхуната се замятала насам-нататък. Какво ли е станало с кърмчията? Предпазливо, като се окуражавали взаимно, матросите запристъпяли към кърмата и намерили кърмчията да се търкаля умрял на палубата край безразборно въртящото се кормило.

Във въздуха определено миришело на сяр.

Моряците, които не можели да разберат нищо, се стъписали ужасени. Изведнъж зад ъгъла на рубката бавно и безшумно изплувала цяла върволица огнени топчета и се насочила към тях.

Моряците се замятали из тясното килерче на кърмата. Къде да бягат? Пътят им бил преграден от огнени кълба. Поклащайки се във въздуха, те се приближавали бавно и неумолимо. И сякаш всяко от тях вече си избирало жертва...

Забравили капитана, моряците наскачали в лодката. Е, а развитието на по-нататъшните събития, от момента, когато капитанът се появил на опустялата палуба, вече описах — завърши професор Лунин. — Мисля, че нищо не съм пропуснал и съм се постарал да обясня всички загадки и странности, отбелязани в протокола: и признаците за явно прибързано бягство от напълно годен кораб, и произхода на дупките на прозорчето и вратата на капитанската каюта, и защо на палубата се търкалял крис — малайски кинжал. Ако някой има въпроси, да заповяда.

— Има, и то няколко — каза Иван Андреевич Макаров и от предвкушаното удоволствие лукавите му очички съвсем се скриха в цепнатинките под надвисналите гъсти вежди. — Историята е забавна, но в нея има неизвестни несъответствия. Първо, как ще обясни уважаемият Андриян Петрович това, че на палубата се търкаляше брадва, със следи — цитирам протокола — може би на кръв по острието?“ Второ...

— Чакай, Иван Андреевич. Ти нарушаваш правилата — спря го Волошин. — Нали се разбрахме: на първо време — никакви критични забележки. Само въпроси за неяснотите в самата хипотеза. А ти, Иван Андреевич, имаш не въпроси, а критични бележки за уязвимите от твоя гледна точка места в разказаната история. Така ли е?

— Е, да допуснем.

— Отложй ги до обявяването на резултатите от конкурса.

— Хм, търкалящата се брадва, отвореният люк и другите дреболии са просто признаци за безстопанствеността, която, ако се съди по всичко, се ширела из шхуната — рече Лунин, като свали очилата си.

„Умело се справи с няколко загадки наведнъж“ — помислих аз.

— Има ли други въпроси? Според мен в случая всичко е отлично аргументирано от Андриян Петрович — произнесе Волошин. — Тогава да му благодарим и да не си губим времето.

Той стисна ръка на Лунин, който се дръпна настрана и седна между слушателите.

— Мисля, че ще имаме време да изслушаме до края поне още един разказвач — рече Сергей Сергеевич. — Кой желае?

— Аз — стана от мястото си Геннадий Бой-Жилински.

Той е кандидат на биологическите науки, занимава се със зоопсихология и с проблемите на биониката. Според общото мнение много талантлив изследовател. Малко нервен, избухлив, но същевременно незлоблив, весел и остроумен, Геннадий съчинява сполучливи хумористични песнички и лично ги изпълнява вечер под съпровод на китара. От него също може да се очаква оригинално хрумване. Какво ли е измислил?

— Заповядайте, Геннадий Петрович — покани го Волошин.

Бой-Жилински се промъкваше към масичката. Слаб, свикнал да ходи прегърбен като всички много високи хора, той държеше под мишница голям комплект подшити вестници и някаква доста дебела книга, а в лявата си ръка — навити на руло книжа:

— „На Хенри Килинг не му провървя в живота. Още от детинство той мечтаеше да стане капитан. А в замяна на това ето коя ли година вече работеше като готвач на мръсната шхуна «Лолита», която сновеше между едни и същи омръзнали му острови, отдето изнасяше смрадлива копра.

Хенри вече бе навършил тридесет и две. Не хранеше вече никакви надежди да промени неудачния си живот и да се подготви за капитан или да си купи собствен кораб. Животът му бе ударил на камък. Той все по-ясно разбираше това. Навярно от мислене характерът му от година на година забележимо се влошаваше. Ставаше все по-завистлив, зъл, раздражителен. Понякога му се явяваха странни

припадъци: при разговор, който го дразнеше, Хенри изведнъж пребледняваше, млъкваше и за няколко секунди замръзваше, вторачен безсмислено пред себе си. Или неочаквано започваше да прави някакви безсмислени движения: да разкопчава и закопчава копчетата си, да се върти на едно място. А понякога падаше и за няколко минути изобщо загубваше съзнание. После се свестяваше и продължаваше разговора, сякаш ни лук ял, ни лук мирисал. Паметта му отслабваше, той ставаше трудноподвижен. Хенри готвеше отвратително и мърморейки през зъби, тръсваше чиниите с ястието си на мръсната маса с такъв вид, като че ли ти правеше голяма услуга.

А и напоследък започна все по-често да го измъчва главоболие. Понякога по цели дни се търкаляше безмълвно на койката в кубрика, обърнат към стената, или на сламеника до камбуза. И в такива «лоши дни» никой не смееше да припари до него: току-виж, че те ръгнал с кривия малайски кинжал или те цапнал с брадвата, с която направо на палубата, където му завърне, с явно наслаждение сечеше главите на яростно кудкудякащите кокошки, за да сготви от тях пресолена до нагарчане, или, обратно, съвсем безсолна чорба... Хенри се събуди с ужасна болка, от която главата му като че всеки миг ще се разцепи, и сега лежи на дюшече, проснато направо на палубата, в тесния проход край рубката — продължаваше Бой-Жилински. — Беше рано, навярно около пет. Над притихналия океан току-що се пукваше зората и от водата лъхаше освежителна прохлада.

Готвачът полежа известно време, като дърпаше сегиз-тогиз от цигарата и си мислеше дали да изкара така цял ден, като прати по дяволите и капитана, и всички на тоя свят. После изпсува, хвърли угарката зад борда и се надигна лениво. Пак трябва да разпалва примуса, да приготвя закуска... Хенри беше в такова настроение, че би разкъсал на парчета всеки, който му попадне в момента под ръка и дръзне да му каже само една думица. Днес явно беше «лош ден».

Но никой не му попадна и никой нищо не продума. На палубата нямаше никого, дори вахтеният при кормилото. То си се въртеше насам-нататък, шхуната се люлееше и премяташе от вълна на вълна като пияна.

«Пфу, че гадове! — помисли Хенри злобно. — Банда мързеливи мошеници. Даже на кормилото никой не стои. И само едно ветрило

вдигнато, капакът на люка незатворен. По цели дни и нощи пляскаат карти. Да бях капитан, какъв ред щеше да има на кораба ми...»

«Тъй значи — забелязах мислено аз. — Браво, Гена, не си забравил тези подробности и добре си ги мотивирал.»

— След като изпсува здравата, Хенри тръгна към бака, където обикновено се играеше безкрайна на карти — продължи Бой-Жилински с малко глух глас, без да вдига рошавата си глава. — Действително там и сега се търкаляха карти, а до тях — акордеонът на Клайн и китарата на Матурати, и стоеше опушен фенер. Ама че мързеливци, даже не го загасили, явно сам е угаснал, когато се свършила газта.

Всичко беше както обикновено, дотегнало до гуша на готвача. Само че не се вижда нито един от моряците.

Къде са се изпокрили, след като са прекъснали играта? Да не искат да го баламосват?

— Хей, негодници, излизайте, че сами ще вземете да си готвите кльопачката! — викна готвачът, който кипваше още повече.

Стиснал юмруци и мърморейки проклетия, той се втурна към капитанската каюта, с един ритник отвори вратата, дупката на която ето вече втора година никой не си правеше труда да запуши...

В каютата нямаше никого. Само папагалът закряска от кафеза.

«Почакай, ще ти извия аз врата!» — закани му се с юмрук Хенри и изскочи отново на палубата.

Къде ли са се запилели всички? Сигурно са избягали и са го оставили сам? Но с какво? Не може да са хвъркнали като птички тия негодници. Или на края са полудели, та са наскачали във водата?!

От тези загадки главата му започна да се надува и съвсем да се скапва. Хенри я стисна здраво с ръце и заохка.

Всички слушахме внимателно разказа на Бой-Жилински. Заслушал се бе дори вечният скептик Макаров, а седналата до него Елена Павловна, жена му, бе зяпнала досущ като дете.

«Добре» — помисли уморено готвачът. Няма да вземе да си блъска главата къде са се запилели всички, я. Изчезнали са и толкова. Дяволите са ги замъкнали в ада, където им е мястото.

А той, Хенри, ни най-малко не съжالياва за това и нищо не губи. Сега, щом са го оставили сам, никой няма да му попречи да стане най-после капитан на «Лолита».

Хенри застана зад кормилото и започна да го върти, като гласно си командуваше:

«Кормилото наляво! Пак наляво! Дръж така!»

Беше му приятно да чувствава как шхуната го слуша покорно и просто танцува по вълните, макар че от такова «управляване» понякога, когато застанеше с борд към вълните и вятъра, едва не се преобръщаше.

Хенри прекара така целия ден, отделяйки се от кормилото само за да хапне набързо или да си свари кафе. Би могъл да си сръбне и ром от запасите на капитана, нали сега сам той, Хенри, бе станал пълновластен господар на шхуната. Но дори от няколко чашки веднага го заболява главата и съзнанието му се размътва. Обаче Хенри все пак донесе от капитанската каюта една бутилка ром и като се задавяше, пое няколко глътки направо от шишето.

И от умора и от всички вълнения на този необикновен ден потъна в пиянски, тежък сън на палубата, до самото кормило.

Събуди се посред нощ и не можа да разбере веднага защо не лежи на койката, а се търкаля на палубата до кормилото, което се върти насам-натам.

И изведнъж си спомни, че бе останал сам на шхуната и всички са се запилели кой знае къде.

Той скочи ужасен, отново претършува цялата шхуна — и не намери жива душа, освен разкудкудякалите се кокошки, петела и свинята в кафезите на бака и папагала в капитанската каюта, който му закряска уплашен.

Хенри се спря на кърмата вторачен тъпо в шхуната. Къде ли са се дянали всички, щом лодката е тук на борда?

А вятърът се засилваше и лишена от управление шхуна се люлееше все по-силно...

Като че ли и океанът зад борда бе притихнал, заслушан в чудноватата история.

— Хенри застана зад кормилото, но вече не се чувствуваше капитан. Той нищо не разбираше от показанията на компаса, чиято стрелка се въртеше ту насам, ту нататък.

Хенри вдигна глава и погледна тъжно небето, обсипано с ярко светещи звезди. Но причудливата им сребриста шарка също не можеше да подсказва на готвача, въобразил си, че е капитан, накъде да

кара. И гротът, който с трясък прелиташе над главата на Хенри всеки път, щом шхуната променяше посоката, мятайки се тук-там, непрекъснато му закриваше звездите. А при всеки завой на шхуната самите звезди почваха да се въртят в дяволски хоровод на небето над главата му.

И с вдигната глава, загледан в танцуващите звезди, Хенри зави като ранен вълк. А после се втурна да спуща трескаво лодката. Хвърли в нея едно одеяло, спасителен пояс, няколко кутии консерви, буренце с вода за пиене. След това скочи в лодката сам и бързо се отблъсна от борда.

Проклетата шхуна се отдалечаваше стремително в мрака, описвайки чудновати кривулици. Хенри гледаше след нея и постепенно се успокояваше. В лодката се чувствуваше много по-уверен, отколкото на капитанския мостик дори след като бе останал сам сред безбрежния океан...

Генадий млъкна и все тъй, без да вдига глава и без да гледа никого, навъсено заприбира книгата си.

— Така, значи — каза провлачено Волошин, гледайки разказвача. — Интересно. Прощавайте, Генадий Петрович, но вие не обяснихте най-важното. Къде е изчезнал екипажът?

— Готвачът отровил всички — обяви зловещо Генадий и додаде с още по-мрачен тон: — И изхвърлил труповете им зад борда. В пристъп на умопомрачение. На така наречено помрачено съзнание, в което изпадат понякога някои епилептици.

— И забравил това? — попита някой от въртолетната площадка и подсвирна недоверчиво.

— Не вярвате ли? — Бой-Жилински вдигна над главата си дебелия книга. — Аз нарочно взех от корабните медици справочник за оказване на бърза помощ, включително и при остри психически заболявания. Ето какво се казва в него:

«Помраченото съзнание настъпва и се прекратява внезапно. Външно у болните не се забелязва особена промяна, често действията им остават последователни.

При такова състояние всички постъпки на болния се ръководят като че ли от някакво друго, различно съзнание, откъснато от действителността. При помрачено съзнание на болния може да се явят страшни халюцинации. Тогава болният сякаш се брани от врагове и

може да бъде опасен за околните. В това състояние болните могат да извършват тежки престъпления: палежи, убийства, насилия и тъй нататък, при което правят на околните впечатление, че са съзнателно действащи лица.

Помраченото съзнание трае обикновено няколко часа, по-рядко няколко дни и после внезапно прекъсва, като често завършва с дълбок и продължителен сън. Характерна негова особеност е пълната амнезия: болните не помнят абсолютно нищо какво е станало с тях...»

А ако и това не убеждава някои, могат да поговорят с нашите медици — добави Генадий, затваряйки книгата. — Както виждате, те не изказват никакви съмнения.

Действително двамата ни лекари — и терапевтът Егоров, и хирургът Березовски — мълчаха. Стори ми се, че Егоров наистина си отбеляза нещо на цигарена кутия, но нищо не каза.

Известно време всички мълчаха потресени. После Волошин промърмори:

— Н-да, веселичка история ни разказахте. Има ли въпроси?

Макаров, разбира се, стана и без да обръща внимание на протестните възгласи на Волошин, ехидно попита Генадий:

— А какво ще кажете за отровата? Готвачът я е купил предварително от аптеката — в напълно нормално състояние или пак в момент на умопомрачение?

— Нямало е нужда да се запасява предварително с никаква отрова и още повече да я купува от аптека — парира го спокойно Генадий. — Готвачът просто е сготвил за обед риба фуга. Японците я смятат за деликатес, но съдържа отрова, много по-силна и смъртоносна от циановодородната киселина.

— Че как тогава ядат японците такава риба? — попита някой от задните редове.

— Цялата работа е как ще я сготвиш — поясни Генадий. — В Япония това се разрешава само на неколцина готвачи със специални дипломи. Дават се едва след като готвачът издържи строг изпит: да сготви и да изяде пред очите на изпитната комисия няколко ястия от фуга.

— Много прогресивен изпитен метод — одобри Волошин.

Слушателите се разотидоха мълчаливи. И във въздуха се чувствуваше някаква тягост. Беше особено задушно. Може би

назряваше буря? Тогава небето буквално ще се сгромоляса върху океана с освежителни потоци. Плътни водни струи ще заплуцят по палубата. И дори ако те не събудят някои, ще ги вдигне ликуващият глас на вахтения радист, който ще заехти от всички високоговорители на вътрешнокорабната връзка, които никога не се изключват:

— Ставай! Дъжд, братлета!

И ние, грабнали в просъница изтривалки и сапун, ще се втурнем на палубата, за да не пропуснем възможността да използваме този, единствен по рода си, наистина вселенски, космически душ, който така освежава тялото с непрекъснато люлеещата се в щедро изобилие прясна небесна вода.

Може и днес да ни провърви? Но засега беше задушно, тягостно.

Днес никой не се задържаше много на кърмата. Като хвърляха поглед към светлинките, които мъждукаха на мачтата на плаващата на буксир зад нас тайнствена шхуна, всички се разотиваха по каютите.

Аз също — навярно като мнозина тази вечер — си помислих: как ли се чувствуват сега там, на борда на «Лолита», двамата моряци, които дежуряха при кормилото, за да не лъкатуши шхуната насам-нататък.

Пък и как ли изобщо се плава с такива шхуни? «Самотници сред нощното море» — така образно наричали древните гърци моряците, много точно и изразително. А нали с ей такива мънички шхуни или арабски доу, които срещаме в Индийския океан, смелите моряци и до днес плават без карти, а понякога и без каквито и да било навигационни уреди — досущ като във времената на Васко да Гама, Колумб и Магелан. Наистина самотници сред нощния океан.

А в океана нещастieto може да те сполети внезапно и съвсем ненадейно, загадъчно — като това, което е станало е «Лолита».

— За какво сте се замислили, Николаевич? — попита ме приближилият се неусетно Волошин.

Разказах.

Сергей Сергеевич кимна с разбиране, помълча, а после рече:

— А впрочем знаете ли, Николаевич, една поговорка, разпространена сред арабските моряци, плаващи с тия доу? «Не брой дните на месеца, които не те засягат...» Не е лошо, нали? Да последваме фатализма им и да вървим да спим.

— Вървете, аз ще попуша още.

— Аха! Е, лека нощ.

Волошин се прибра. А аз запуших, гледайки светлинките зад кърмата.

Май добре, че матросите, които дежуряха сега на «Лолита», не чуха историята, съчинена от Бой-Жилински. Сигурно и без това не им е много удобно там.

Макар че, трябва да призная, тази зловеща история като че ли действително обяснява всички загадки, с които се сблъскахме на борда на «Лолита».

Но и разказът на професор Лунин също е много правдоподобен, пък и може би не по-малко оригинален.

Стой! Ти вече започна преждевременно да правиш равносметка на конкурса, сепнах се аз.

Следващият ден ми се стори мъчително безкраен.

Изтерзан до крайност, аз не можех да си намеря място, затова надникнах в радиокабината. На «Богатир» тя е разположена в комина — фалшив, сложен единствено по традиция, за красота.

— Нищо ново ли не се чува? — попитах Вася Дюжиков, впрочем без особена надежда. Както е редно, нашите радисти не разправят много-много за разговорите, които се водят по радиото, и Вася не би ми разкрил никакви тайни.

Обаче този път, след като се поколеба и вероятно реши, че случайно подслушаното чуждо предаване не може да се смята за тайна, той се огледа за всеки случай, сниши глас и каза:

— Влекачът, който идва към нас, непрекъснато разговаря с разни острови. Пита не се ли е отбивала «Лолита» при тях.

— А какво му отговарят?

Но Вася като че ли вече не чу тоя въпрос, очевидно сметнал, че ако отговори, ще наруши инструкциите.

Най-после настъпи вечер, лъхна прохлада. Всички побързаха да заемат по-удобни места. Ето че се появи Волошин, провери работи ли микрофонът, включен ли е магнетофонът и обяви:

— И тъй позволете да смятаме поредното конкурсно заседание за открито. Изявилите желание да се състезават днес имаха малко предварително заседание, за да съгласуват реда на изказванията. Възложено ми е пръв да изложи версията си за случилото се на борда на «Лолита».

Ах, интересно!

Но преди Сергей Сергеевич да почне разказа си, без впрочем да го чете от листче, а когато го измисляше направо, пред очите ни, изведнъж стана неуморният Иван Андреевич Макаров и каза:

— Момент. Преди да започнете, Сергей Сергеевич, моля да ми дадете думата за едно важно извънредно съобщение. То може да повлияе на хипотезата, която възнамерявате да изложите.

— А, така ли? — повдигна вежди Волошин. — Е, какво пък, заповядайте.

— Трябва да съобщя, че с цел да проверя възможна ли е изказаната вчера от Генадий Бой-Жилински хипотеза за отравянето на екипажа на «Лолита» от побъркалия се готвач, поръчах на един от лаборантите да направи анализ на остатъците от храна, които, както е посочено в протокола, били взети от чиниите, намерени на шхуната, и се пазят за всеки случай в корабния хладилник — бавно, с мъчителна обстойност подзе Макаров. И като направи дълга пауза, обяви: — И така, никаква отрова от органичен произход, подобна на съдържащата се в рибата фуга, не е открита при анализа...

— Пак ли, Иван Андреевич... — опита се да го прекъсне Волошин.

Но Макаров го спря с властен замах на огромната си длан.

— Обаче анализът показва — продължи той упорито, — че в остатъците от храна несъмнено има арсеник, макар и в малка доза.

Като изрече това, Макаров преспокойно си седна.

Всички си зашепнаха възбудено. Я гледай! Всяка минута носи изненада! Щом в храната е имало размесен арсеник, значи, на шхуната наистина е станало отравяне.

Но кои са отровени? От кого? И къде са се дянали труповете? Защо оцелелите са избягали от «Лолита»?

Потърсих с поглед Генадий Бой-Жилински. Той явно беше потресен от съобщението на Макаров не по-малко от другите. Виж ти! Когато е съчинявал историята си, той не е знаел още нищо за резултатите от анализа — и изведнъж, съвсем неочаквано за самия себе си е улучил точно!

Сега забелязах, че жена му Елена Павловна, която седеше до Макаров, бързо пише нещо в бележничето си, като се усмихва и крие

страничката от мъжа си. Изглежда, че има да възрази нещо на Иван Андреевич. Интересно!

Шумът постепенно утихваше. Всички се настаняваха по-удобно и гледаха изчакващо Волошин. Няма да му бъде лесно да прикове вниманието на аудиторията след смайващото изявление на Макаров, помислих си аз.

Но когато Сергей Сергеевич заговори, разбрах, че, изглежда, все още подценяват способностите му и не го познават добре.

— С голямо огорчение трябва да забележа, че за капитана на шхуната «Лолита» Луис Френе са плъпнали тук компрометиращи, но съвсем неотговарящи на действителността слухове, че уж бил пияница и побойник, от когото целият екипаж се е страхувал. Това е абсолютно невярно. Капитан Френе никога не е слагал в устата си друг алкохол, освен грог и е бил човек набожен, дори малко мистик. Той никога не сядал на масата и не лягал да спи, без да прочете молитва. И молитвеникът стоял постоянно на масата му, до късчето разтопен калай, втвърден на питчица с причудлива форма.

Някога то било калаена чаша, в която капитанът обичал да си приготвя грог. Ала веднъж късно вечер, когато сложил чашата с грог на спиртника, Френе заспал.

Събудил се от парването на капка нажежен метал. Той скочил и видял, че водата е изкипяла, чашата се е стопила, металът се е стекъл на тенекиената чиния, а спиртникът е пламнал. Капитанът едва успял да хвърли отгоре му едно одеяло и да угаси пламъка.

Той останал без чаша, ала тя, събуждайки го навреме, спасила не само кораба, но и живота му. Още минута — и щяла да се запали масата, пламъкът да обхване цялата каюта. А няма нищо по-страшно от пожар на кораб.

Оттогава суеверният капитан смятал питчицата калай, в която се превърнала чашата, за талисман и никога не се разделял от нея, винаги я държал на масата си и на всички, които се учудвали на това, разправял как кюлчето спасило живота му кораба и как и досега продължава непрекъснато да му носи сполука.

Та нали именно чудният талисман подсказал на капитана да се събуди и да излезе на палубата оная нощ, когато кърмчията заспал и шхуната едва не се ударила в рифа? По някакво чудо капитанът успял в

последния момент да извие кормилото. Камъните не пробиха дъното, само оставили на него три дълбоки резки.

И нали именно талисманът спасил Френе, когато една нощ отстранен за пиянство матрос стрелял от пристана право в илюминатора на капитанската каюта? Френе седял до масата, милвайки машинално кюлчето калай, както други премятат броеница — и куршумът прелетял на някакъв си сантиметър от главата му! Нима това не е чудо? Ами случаят, когато друг матрос се опитал да разбие касата, смятайки, че капитанът го е излъгал в сметката? Нали именно талисманът довел Френе тъкмо навреме в каютата, за да задържи крадеца? И нали пак талисманът попречил на безбожника Ханс Вернеке да изкърти компаса от нактоуза, за да направи напук на капитана?

Трябва да се признае, че за съжаление капитан Френе имал доста врагове, защото в търговските работи набожността никак не му пречела при най-малка възможност да подложи ловко крак на конкурента си и да го измами, като същевременно го прегръща здраво — продължи Волошин полека, загледан над главите ни в тъмнината зад кърмата, където се поклащаха светлинните на мачтата на «Лолита». Той сякаш четеше по танца им историята на това, което бе станало на борда на тайнствената шхуна. И в гласа му звучеше такава увереност, като че ли е бил очевидец на тези невероятни събития.

— Ето и тази тиха вечер капитанът броял внимателно парите, получени от контрабандния ром, продаден тройно по-скъпо на доверчивите островитяни, още веднъж преценил и се порадвал колко евтино успял да купи голяма партида превъзходна копра и нежно, умилено помилвал своя верен талисман. После грижливо стегнал дебелата пачка пари с ластиче и я заключил в железния сандък.

Преди лягане, според строгия правилник, въведен от педантичния капитан, Френе обиколил кораба, за да се увери лично всичко ли е наред. Имало още малко пътници и те отдавна спели на постланите направо на палубата рогозки. Вахтеният стоял до кормилото.

Наистина, както винаги, на бака пляскали карти, а един от моряците се опитвал да акомпанира на китара на готвача, който свирел някаква модерна мелодия с акордеона.

Капитан Френе не одобрявал хазартните игри, както впрочем и всички останали грехове. Но тъй като разбирал добре, че и самият господ всемогъщи е безсилен да поправи грешниците, примирявал се с тях. Пък и между картоиграчите бил и старият помощник-капитан, опитният моряк Джек Пюрген, та Френе можел да разчита на него като на самия себе си...

— Не мога да разбера на какво се смеят някои от слушателите? — прекъсна разказа си Сергей Сергеевич, оглеждайки се с престорена строгост. — Смешно ли им се вижда презимето на този смел моряк? Трябва да ви осведомя, че то произхожда от английската дума «риге» — чист, непорочен. А да не би тези веселяци да смятат, че «пюрген» е просто название на известно очистително, нещо като «наполеон» — само че това е сладкиш?

Като изчака невъзмутимо да утихне смехът, Сергей Сергеевич продължи:

— И тъй, след като се убедил, че на борда всичко е наред и може спокойно да остави кораба на грижите на Джек Пюрген, чиято страст сигурно ще го накара да остане цяла нощ над картите, капитанът тръгнал да си ляга. Но преди това наредил да се вдигне поне едно ветрило, гротът, за да има остарелият мотор подкрепа и да може да икономиса гориво. А останалите ветрила могат да си стоят свити, няма къде да бързат.

— Да, добре се сетих — отново прекъсна разказа си Волошин, сякаш нарочно да изпита търпението ни. — Длъжен съм да опровергая и злостните слухове, които се разпространяваха тук снощи за корабния готвач. Той се казвал не Хенри, а Били и съвсем не бил злобен меланхолик, нито пък побъркан. Напротив, Били се отличавал с весел нрав и готвел отлично. Целият екипаж го обичал. И ако някои матроси се заканвали понякога да изхвърлят Били зад борда, разбира се, това било на шега: когато им дойдело вече съвсем до гуша скрибуцането на готвача с акордеона, купен наскоро в Папеете. За съжаление, любител на музиката, който току-що започва да се учи да свири на акордеон, няма къде да се уедини на малка шхуна в открито море, тъй че Били по неволя се занимавал с това на палубата, измъчвайки слуха на другарите си. Това било може би единственият му недостатък.

И тъй, след като се помолил, капитан Френе заспал спокойно, като невинен младенец в люлка — продължи Сергей Сергеевич. —

Събудил го верният му Джек Пюрген, който го друсал за рамото.

— Ставайте, господарю!

Щом погледнал изкривеното му лице, капитанът скочил. Той веднага разбрал: станало е нещо ужасно. Малко неща на тоя свят можели да уплашат Джек Пюрген. Но сега лицето на стария моряк било мъртвешки сиво.

— Какво има? — извикал Френе.

— Бързо на палубата, кеп! Сам ще видите.

Без да се облича, само по гащета, капитанът изскочил подир помощника си на палубата.

Нощта била спокойна и гальовно тиха. Лекият ветрец едва надувал платното, водата зад борда ромоляла кротко, приспивно. Над океана висяла огромна луна, която прокарала сребриста пътечка към хоризонта. Моряците от незапомнени времена я наричат нежно «път към щастието». Капитан Френе не можел да разбере защо се уплашил Джек от спокойната обичайна картина на нощния тропически океан, почиващ след дневния зной.

Но изведнъж видял, че целият екипаж, захвърлил карти и забравил песни, се е струпал до десния борд и гледа като омагьосан някъде в далечината.

А там, на около два кабелта^[8] от «Лолита», както машинално пресметнал Френе, успоредно на нея се движела някаква шхуна. На палубата ѝ имало димяща газена лампа, а до нея, както доскоро и на «Лолита», били насядали в кръг моряци и пляскали карти. Кой знае защо те не обръщали никакво внимание на «Лолита», като че ли изобщо не я виждали.

На шхуната блещукали приветливо корабните светлини — яркочервената на клотика^[9] на фокмачтата, всички ветрила на която били вдигнати, и бялата хакабордова^[10] на кърмата. Светел с кротко сияние и един от илюминаторите на рубката.

Колкото по-вторачено се взирал капитан Френе в шхуната, толкова по-позната му се струвала тя. Няма бинокъл под ръка, а и не се нуждаел от него. Зрението на капитан Френе било като на ястреб.

— Та това е «Марица»! — възкликнал радостно той.

Всички матроси го погледнали с някаква странно изражение.

А Джек Пюрген произнесъл злоещо:

— Точно така, кеп.

И до един отново се вторачили мълчаливо в плаващата борд до борд с «Лолита» шхуна.

И чак сега капитан Френе схванал целия ужас на видяното. Разбира се, това било «Марица». Но отде се е домъкнала тук край тях? Нали била напуснала Папееите три дни преди «Лолита». И тръгнала в съвсем друга посока, на запад — към бреговете на Нова Каледония. Оттогава били минали вече девет дни. Сега «Марица» би трябвало да се намира най-малко някъде на хиляда мили западно оттук.

А защо плава до «Лолита»?

И в тоя момент една друга съвсем загадъчна и необяснима особеност изведнъж направила впечатление на капитан Френе. Морето около «Лолита» било тихо, сякаш спокойно заспало. А «Марица» се мятала от вълна на вълна, порейки ги с вълнореза си. Не повече от два кабелта я делели от «Лолита». Но там, където плавала, вятърът бил забележимо по-силен. Той издувал силно платната на «Марица». Вълнението около шхуната, озовала се кой знае как на това място, било не по-малко от три бала. «Марица» сякаш носела със себе си частица от незнайно откъде връхлетяла буря...

Като опитен разказвач Волошин постепенно менеше тона на разказа. Той ставаше по-нервен, отривист. И все по-голямо напрежение обземаше слушателите, личеше по лицата им.

Капитан Френе никак не можел да проумее това. Пък и никой от матросите нищо не разбирал, макар че отдавна плавали из Великия океан и какво ли не били виждали.

Можело да има само едно обяснение: те виждали чудо. И то чудо зловещо, страшно, което плашело. То явно предвещавало нещастие!

Някой изхълцал. Друг извикал уплашено... И всички, без да се наговарят, паднали на колене и се замолили горещо едновременно и на пресветата Дева и на всички древни полинезийски богове.

Капитан Френе се молел най-страстно от всички, защото вече разбрал защо ги преследва ужасното видение. Нали преди отплаването на «Марица» на далечен път той хитро измамил капитана ѝ, наивника Дюран, като му продал фалшиви бисери вместо истински.

Френе смятал, че Дюран отива на дълъг път и няма да се върне скоро. А може да даде бог и изобщо да не се върне, зер всичко се случва на далечни плавания...

Но ето той се е върнал, и то много скоро! И, боже, колко необикновено!

Да знаели матросите за измамата на капитана си, щели още сега, без да се колебаят, да запратят Френе зад борда. За щастие, изглежда, нищо не знаели, макар и да поглеждали капитана накриво. Защото не са забравили предишните му малки грехове и не обичали капитана си, който се правил на светец.

А от пресветата Дева нищо не можеш да скриеш! Тя много добре знае греха на Френе, не току-тъй му е представила тази зловеща гледка — шхуната на измамения от него Дюран, която се надбягва с «Лолита» под издути от силния вятър ветрила по все по-нарастващите вълни, докато всъщност океанът наоколо е тих, не потрепва!

И капитан Френе молел пресветата Дева все по-горещо, все по-страстно, почти проснат по лице на мръсната палуба. В душата си се кълнял никога вече да не прави нито големи, нито малки грехове.

И пресветата Дева чула молитвата му.

С неизразимо облекчение капитан Френе изведнъж видял как подхваната от духащия само в нейните ветрила загадъчен вятър «Марица» се понесла все по-бързо и по-бързо напред и започнала забележимо да изпреварва «Лолита».

Ето вече почти не се виждала...

Те продължавали да стоят на колене. Но вече взели да се споглеждат и да си разменят възторжени възгласи за подробностите на току-що преживяното изумително чудо.

И изведнъж всички неволно изкрещели от ужас.

«Марица», която уж вече била съвсем изчезнала в далечината, неочаквано направила остър завой и се понесла с пълна скорост право към «Лолита»!

Нямало време да се мъчат да разберат как тъй внезапно е могла да се промени посоката на вятъра, който тласкал «Марица» към «Лолита», морето около която по необясним начин било все така съвсем спокойно! Това било чудо, сега нямало вече ни най-малко съмнение — и то ужасно чудо!...

Припламващите и гаснещи тук-там светлилки на цигари и отблясъкът от лампите в очите на слушателите придаваха някак особено вълнуваща атмосфера на разказваната необикновена история.

А в тъмнината зад кърмата кимаха и намигаха люлеещите се на мачтата тревожни рубинови светлини на «Лолита», сякаш в знак на съгласие.

— С диви викове се втурнали матросите да спускат лодката, за да успеят да отплават по-далеч от «Лолита», докато не са я наказали небесата, като я блъснат в стремително приближаващата «Марица», и лодката мигновено се отделила от шхуната.

«Стойте, почакайте ме, само ще прибягам до каютата си да взема парите! — завикал капитан Френе. — Ей сега ще се върна.»

«Проклет да бъдеш! И парите ти също!»

Един от моряците, малаец, дори замахнал с крик към Френе. Но верният Джек Пюрген избил извития кинжал от ръката му и още веднъж спасил своя капитан.

«Скачайте в лодката, иначе ще заминем без вас!» — викали им моряците отдолу.

«Той заслужава да го оставим на борда, защото с греховете си ще потопи и лодката.»

«Вярно, отблъсвай!»

В последния момент капитан Френе успял да скочи в лодката, право върху главите на обсипващите го с проклетия моряци.

«Гребете, гребете, момчета!» — крещял седналият до руля Джек, като поглеждал уплашено назад.

Но гребците нямали нужда от подкана. Веслата в ръцете им просто пращели. Те успели да отплават достатъчно далеч от своята прокълнатата от небесата шхуна. Спрели за миг да видят как «Марица» ще се вреже в нея.

И станали очевидци на още едно чудо. «Марица» се врязала в «Лолита», но без ни най-малък шум и трясък.

И я пронизала от край до край. Минала през шхуната им както нагорещен нож разрязва парче топящо се масло...

Това било чудно видение, пратено им от небесата, призрачен кораб. Сега у никога не оставало ни най-малко съмнение. Те станали свидетели на чудо!

Гледали смаяни как «Марица» се отдалечава с пълна скорост, мигайки им със светлините си. Моряците на палубата ѝ продължавали да играят на карти, като че нищо не се е случило. Илюминаторът на рубката светел кротко.

Изпращали с поглед призрачната «Марица», докато светлините ѝ изчезнали окончателно в нощта, стопили се в лунното сияние.

Вълната, която внезапно залюляла лодката, ги накарала да се опомнят. Задухал вятър, сякаш докаран тук от «Марица».

Капитан Френе се огледал и пляснал с ръце. И всички се озърнали и що да видят: докато били ужасени от необяснимото, загадъчно чудо, собствената им шхуна вече била завлечена далеч от лодката. Защото в дивата си паника и бързане забравили да свалят ветрилото.

И чак сега капитан Френе се сетил, че е оставил в каютата скъпия си талисман! Нищо чудно, че небето го наказало. Трябвало на всяка цена да си възвърне талисмана и заедно с него късмета!

А вятърът все се засилвал, отнасяйки ги далеч от родната «Лолита».

«Гребете, гребете, момчета!» — заревал яростно капитан Френе.

Но нима може тежка лодка да настигне шхуна с вдигнато ветрило?

Скоро «Лолита» изчезнала в далечината и тя подобно на «Марица» се стопила като видение в лунното сияние. А те останали залутани сред океана в старата разсъхната лодка, без храна и вода за пиене...

Волошин млъкна, наля бавно от термоса ледена лимонада в моментално запотилата се чаша и взе да пие на малки глътки.

Всички помълчаха, после Макаров се обади:

— Ние сме материалисти и не вярваме в чудеса. Чакаме обяснения, Сергей Сергеевич.

Волошин повдигна рамене и отговори невъзмутимо:

— Мислех, че всеки, който още не е забравил поне училищния курс по физика, ще разбере разгадката. Естествено, тук няма никаква мистика. Уплашил ги е най-обикновен мираж, класическа фата моргана.

Слушателите зашумяха възмутено:

— Вие както винаги мъничко го поукрасихте, Сергей Сергеевич, това не е честно!

— Е, защо да упрекваме така грубо нашия общ приятел — каза Макаров насмешливо. — По-добре да се изразим за неговата

осъдителна постъпка с думите на една много вежлива източна пословица: «Той разказа повече, отколкото е видял и знае.»

А Сергей Сергеевич невъзмутимо посрѣбваше лимонада, изчаквайки остроумците да изчерпят запаса си от шеги и да настъпи тишина.

— Както сигурно ви е известно от училищния курс по физика — подзе той наставнически, — миражите се дължат на обстоятелството, че атмосферните слоеве имат различна плътност и затова различно пречупват светлинните лъчи. Възникващите вследствие на това миражи биват понякога съвсем необикновени и се разпространяват на стотици и дори хиляди километри. Професор Суворов или който и да е от неговите колеги метеоролози може да ви потвърди това. Аз няма да ви уморявам с много примери. Ще ви посоча само един, който има най-непосредствено отношение към разказаната от мен история. Описал го е известният изследовател на миражите Бедиге.

И като отвори някакво списание, сложено пред него, Сергей Сергеевич зачете:

— «През нощта срещу 27 март 1898 година посред Тихия океан екипажът на бременския кораб „Матадор“ (капитан Херкнес) бил доста уплашен от необикновена фата моргана. Точно срещу „Матадор“ се носел кораб, не в обѣрнат вид, както става често при подобни отражения, а съвсем прав, легнал на кила си, поради което се получавала пълна илюзия. Половин час преди полунощ вахтеният забелязал приблизително на две мили от подветрената страна голям ветроходен кораб, борещ се с буря. Това обстоятелство направило особено впечатление на екипажа на „Матадор“, тъй като океанът на огромно пространство наоколо бил съвсем спокоен и гладък като огледало. А междуременно въпросният кораб очевидно напъргал всички сили в борбата си с развихрилата се стихия.

Въпреки че около „Матадор“ имало пълно безветрие, капитан Херкнес, опасявайки се да не би непознатият кораб, както се изразил впоследствие, да „докара със себе си вятѣра“, наредил незабавно да се свият всички ветрила. Матросите, неспособни да си обяснят разиграващата се пред очите им „сврѣхестествена гледка“, се струпали на палубата с бледи лица в трепетно очакване на някаква страшна развръзка.

Междувременно „призрачният кораб“ внезапно променил посоката си и се озовал точно пред бушприта на „Матадор“. Всички се наловили един за друг в очакване на явно неизбежното сблъскване. Някои моряци се канели да се хвърлят зад борда. Но ето че загадъчният кораб пак променил посоката си и на разстояние един кабелт пресякъл пътя на „Матадор“.

Докато с вдигнати ветрила и опънати като струни въжета той отлитал в южна посока, отнасяйки със себе си вълните и вятъра, от „Матадор“ забелязали, че силната светлина в капитанската каюта на кърмата, която се виждала непрекъснато през илюминатора, внезапно угаснала, а след една минута и тайнственият кораб изчезнал...»

— Моля да обърнете внимание на тази подробност с внезапно угасналото осветление — каза Сергей Сергеевич, прекъсвайки четенето. — Тя има важно значение — и продължи да чете:

— «Работата се изяснила в пристанището Колатеа Буена (Чили). Тъждествеността на отразения кораб била установена, когато капитан Херкнес се запознал с доклада на капитана на един датски кораб, отбил се тук три седмици преди пристигането на „Матадор“. Според думите на доклада през нощта срещу 27 март, около полунощ, по време на силна буря, лампата в капитанската каюта се пръснала, при което старши щурманът получил силни обгаряния.

И тъй двете дати съвпадали, а от по-сетнешните справки се изяснило, че миражът несъмнено е бил отражението именно на този датски кораб. От картата за март било установено, че в описваното време в тази част от океана, където се намирал той, действително се разразила силна буря. Учените отдавна се интересуват от въпроса колко надалеч може въобще да се предава въздушно отражение. Когато съпоставили времето и местоположението на двата кораба, излязло, че разстоянието помежду им при появяването на миража се равнявало на 930 мили, тоест около 1700 километра...»

Като затвори списанието, Сергей Сергеевич рече:

— Както виждате, не стана нужда да доизмислям почти нищо към този поразителен, но напълно достоверен случай — само да разработя характеристиките на героите, за да се държат при такова положение според моя замисъл. А научната основа намерих готовичка, когато прелиствах вчера в библиотеката същото списание «Наука и живот», което нашият уважаем Иван Андреевич толкова обича — в

книжка първа за 1963 година, в статия на известния познавач на миражите професор Бернщайн. Тя е много интересна, съветвам ви всеки да се запознае с нея.

— Н-да — проточи Макаров, почесвайки се по врата, — при все че източникът, както се изразява самият Сергей Сергеевич, е «неакадемичен», ще трябва май да приемем тази невероятна история.

Обаче при това Иван Андреевич имаше много лукав вид, в смирението му явно беше престорено. И отгоре на всичко, като се усмихваше самодоволно, веднага взе да записва нещо в бележника си.

— Е, хайде — рече Волошин. — Владимир Василиевич, ваш ред е. Моля.

— Ще бъда кратък — каза секъндът, като вадеше от джоба си няколко измачкани листчета и нервно ги изглаждаше. — Аз не съм литератор, свикнал съм повече да пиша докладни записки. Моля да се има пред вид това.

— Добре, добре, стига сте ни плашили — насърчи го Волошин. — Да чуем вашата «докладна записка».

— Ветроходно-моторната шхуна «Лолита» се връщаше в Папееете от поредния си рейс до островите от архипелага Росиян и Мангарева — започна секъндът с пресипнал от вълнение глас. — Моторът ѝ беше стар, отдавна непоправян, теглеше лошо. Вятърът се засилваше. За да помогнат на мотора, вдигнаха грота и шхуната се носеше бързо в курс галфвинд, десен галс^[11]. Наистина небрежното поставяне на едно-единствено ветрило караше шхуната да лъкатуши насам-натам, но това никого не безпокоеше особено. На «Лолита» винаги бе липсвал добър ред.

Моряците играеха на карти на бака. За да се развличат, капитан Френе скрибуцаше с акордеона, а суперкаргото дрънчеше с китарата. Настроението на всички беше отлично. Бяха успели да купят износно голяма партида копра, да припечелят нещо и от превоз на пътници. И скоро ще си бъдат у дома, в Папееете. Оставаше им само да прескочат към остров Дюк във Глостър, където капитанът бе обещал да закара няколко буренца контрабанден алкохол. Те също предвещаваха добра печалба.

На обед капитанът се разпусна дотам, че разреши да се отлее алкохол от едното буренце, и всички пийнаха здравата. Дори не си направиха труда да затворят капака на кърмовия люк. Всички знаеха,

че капитанът няма да се кара. А по всяка вероятност откряхнатият капак на люка ще го подсети, че не е зле да сръбнат още.

От своето килерче, което служеше за камбуз, надникна сънливият готвач. Изхвърли сметта зад борда и с кофата в ръце се приближи до играчите. Известно време наблюдава играта, давайки иронични съвети, после понечи лениво да влезе в камбуза си да сготви вечерята, ала изведнъж се спря и възкликна: «Хей, момчета, май бог ни е изпратил калмар! Заврял се в някаква мрежа, скъсал я, ала се заклецил и сега плува към нас. Трябва да го издърпаме с кука. Ще ви сготвя разкошна вечеря.»

Никой от картоиграчите не обърна внимание на думите му. Капитан Френе, без да се откъсва от акордеона, каза:

«Не е лоша идеята ти. Вземи кука и го издърпай.»

«Само че плува настрана, няма да го стигна.»

«Кажки на Джон да спре мотора и да завие към него.» Готвачът се приближи до кърмчията и рече:

«Виждаш ли там, малко надясно, плува калмар, заплетен в мрежа? Спри мотора, завий към него, а аз ще го закача с куката. Ще стане царска вечеря.»

Кърмчията спря мотора, завъртя лениво кормилото. Готвачът с кука в ръце тръгна към носа, за да улови изпратената от небесата неочаквана плячка. И изведнъж, като захвърли куката във водата, хукна да бяга към кърмата с див вик:

«Наляво! Бързо карай наляво!»

Играчите скочиха, захвърляйки и карти, и китара, и акордеон.

«Какво става?» — зарева капитанът, втурвайки се към десния борд.

И моментално се отдръпна, също хукна към кърмата, крещейки тичешком:

«Идиот! Какъв ти калмар, та това е мина! Кормило наляво!»

Но беше вече късно. Заплетената в къс от капронова рибарска мрежа черна рогата мина, която готвачът бе помислил за калмар, се приближаваше неотклонно към вълнореза на шхуната. Очевидно се е оплела някъде в мрежа, но рибарите успели навреме да я забележат, да отрежат парче от мрежата и да се спасят от рогатата смърт.

Сега тя застрашаваше «Лолита».

Лично капитанът натисна кормилото. Но беше късно.

Наистина, все пак успя в последния момент да извърне шхуната така, че мината не се удари във вълнореза, а само лекичко го докосна.

Експлозия не последва. Но тя можеше да стане всеки миг, защото парчето мрежа се закачи за вълнореза на шхуната, на който честите сблъсквания с рифове бяха оставили три дълбоки резки.

Всяка вълна, която удареше по-силно, можеше да чукне мината в борда на «Лолита» — и тогава шхуната ще стане на парчета.

Това беше ясно на всички. И до един, без да се наговарят, се втурнаха да спускат лодката, наскочаха в нея и натиснаха греблата...“

В този момент изведнъж с учудване забелязах, че капитанът, както вчера, неусетно се е присъединил към слушателите, приседнал е пак настрана и дори си записва нещо в бележника, като с явно неодобрение поклаща глава. Какви ли несъответствия е забелязал в разказа на втория щурман?

— Те искаха за всеки случай да се отдръпнат на безопасна разстояние, но не много далеч — продължи Володя. — Защото шхуната все продължава да завива наляво. Напълно възможно е вълните да откачат от вълнореза мрежата със заклецилата се в нея мина. Експлозия не ще има. Мината ще се плъзне покрай борда на шхуната и те спокойно ще се върнат на „Лолита“. Да, напълно възможно е да стане така...

Бог като че ли чу молбите им. Провървя им. Стана точно както бяха се надявали. Само че не съвсем така...

Видяха, че действително вълните с лек плясък отделиха от борда на шхуната парчето мрежа със заплетената мина. Всички завикаха радостно.

Но тутакси млъкнаха, като видяха, че сега вятърът и течението носят рогатата смърт право към лодката!

„Гребете, момчета! Гребете! Натискайте!“ — закрещя капитанът, седнал до кормилото.

С няколко загребвания се отдалечиха на безопасно разстояние. Поклащайки се бавно върху вълните, мината преплава покрай тях...

Всички въздъхнаха облекчено, взеха да си разменят думи, да си подхвърлят шеги. Но внезапно суперкаргото се провикна:

„Гледайте, а шхуната?“

Видяха, че „Лолита“, която всички бяха забравили, когато се спасяваха от мината, вече доста се е отдалечила. До нея имаше не по-

малко от три кабелта. Вятърът се засилваше и сега тя се движеше бързо с пълен курс фордевинд^[12].

Всички бяха опитни моряци и добре разбираха, че е немислимо да настигнат „Лолита“ с широка и тежка, саморъчно скована лодка.

Можеха само мълчаливо да изпровождат шхуната с поглед, останали в океана без храна и вода за пиене...

Завършил четенето, секъндът сгъна листчетата, пъкна ги нервно в джоба си и без да вдига от смущение глава, каза малка глухо:

— Е, всички дреболии, като например брадвата и кинжалът, търкалящи се по мръсната палуба, незатвореният капак на люка, дупките на илюминатора и вратата на каютата, остатъците от ядене на мръсните чинии, повредите на нактоуза и следите от разбиване на сандъка с парите — това са според мен, както вече бе отбелязано, просто признаци на нехайството и недисциплинираността, които явно царели на шхуната. Що се отнася до доказателствата за моята хипотеза, ще ви напомня следното: при огледа на вълнореза открих, както е посочено в протокола, три доста дълбоки резки, причинени, изглежда, от честите сблъсквания с рифове в тукашните води. При това в най-дълбоката резка, разположена на водолинията, са се заклецили парчета от капронова мрежа, които се мотаят от двете страни на вълнореза. А колкото до това, че в рибарска мрежа могат да се заплетат мини, позовавам се на собствения си опит. Случвало ми се е да ръководя няколко операции за обезвреждане на такива мини.

— Къде? В Балтика ли? — попита ненадейно капитанът, палейки угасналата си лула.

— В Балтика — отговори секъндът.

— Кога сте служили там?

— В петдесет и пета — петдесет и шеста, Аркадий Платонович. Капитанът кимна доволно.

— Е, няма що, да благодарим на Владимир Василиевич за интересния разказ и да закрием заседанието — каза Волошин, като стана. — И изглежда, че беше последно. Утре вероятно ще се срещнем с влекача, ще му предадем „Лолита“ с нейните загадки и ще можем да обявим резултатите от конкурса. А сега: лека нощ!

Всички започнаха да се разотиват. А аз пък поостанах да изпуша на кърмата последната си цигара и да се полюбувам на светлинките на „Лолита“, които се поклащаха плавно над тъмната вода.

Какво ли е станало всъщност на нея? След чутиите от нас истории загадката с изоставената шхуна не се изясняваше, а ставаше още по-заплетена.

На кой от четирите разказа да се даде предпочитание? И кой от тях е най-близо до истината? Всички те са оригинални и забавни. Дори историята, разказана от секънда, може би не пада по-долу от другите, макар че тук нямаше нито побъркани готвачи, нито кълбовидни мълнии и миражи.

Но и в нея имаше неочаквани хрумвания. И освен това привличаше с неподправения си драматизъм. Случва се понякога една проста житейска история да завладява и увлича по-силно от великолепа приказка, измислена от опитен разказвач.

А виж Волошин изхитрува. Изрови такава забавна история, че действително не му се наложи да добавя почти нищо към нея, само по нов начин описа характера на набожния капитан. Шмекер е тоя Сергей Сергеевич!

И изведнъж разбрах защо бе постъпил така: дори неговото богато въображение не беше в състояние да си представи какво е станало на „Лолита“.

И в тоя момент, като дух, който бях повикал с тия мисли, като заклинание, Сергей Сергеевич се приближи до мен и залита:

— За какво философствувате пак на кърмата, Николаевич?

— Този път си мислех за вас, Сергей Сергеевич. Че изхитрувахте, като се отървахте със забавна приказчица, а сам, разбира се, нито за момент не повярвахте в нея. И струва ми се, разбрах защо.

— Защо?

— Защото необикновените неща, открити на шхуната, се оказаха твърде необясними и в много отношения противоречиви за вас. Вашата логика на учен никак не може да ги свърже ведно. И затова дори прочутата ви фантазия удари на камък. Разбира се, разказаната от вас история е занимателна. И лесно мотивирахте и появяването на дупка в илюминатора, и следите от разбиване на нактоуза и касата, и появяването на палубата на крие, избит в последния момент от ръката на матроса малаец. Не забравихте дори резките по дъното на шхуната, противно на всички останали разказвачи, с изключение на Володя, който изгради историята си именно върху тях. А и за чашата, която се разтопила и станала талисман на суеверния лицемер, също не е зле

измислено. А виж, простите, но също загадъчни неща забравихте. Защо не е затворен капакът на люка? Вашият Френе не би допуснал такова безредие. И защо се търкаляше на палубата брадва, на чието острие вие лично при огледа на „Лолита“ открихте уж петна от кръв? За съжаление, няма връзка с миража. И макар че за убедителност натъпкахте историята си с изобилие от морски термини — в нея има и кабелти, и клотик, и хакабордова бяла светлина, — все пак тя си остава приказчица, вие сам отлично знаете това.

Волошин помълча и изведнъж, като се засмя тихичко, отговори:

— Може би сте прав, Николаевич — и това му беше неприсъщо. — Да си призная честно, аз наистина съм озадачен и дори малко объркан. Никак не мога да проумея какво е станало на проклетата шхуна.

После додаде замислено:

— Спомняте ли си, вчера философствувахте за смелите моряци, които като по времето на Магелан и на древните гърци скитат със своите прогнили доу — „самотници в нощното море“? Та те имат още една поучителна пословица.

— Каква?

— „Освен измислените, други дяволи няма...“

— Искате да кажете, че загадката с „Лолита“ е много по-проста от забавните истории, които чухме?

— Вероятно.

— И сериозно, а не за оригиналност, наистина не можете дори да предположите какво е станало на нея?

— Едва ли някога ще узнаем това — въздъхна той.

Доколкото го познавам, макар и да обича малко да парадира с ерудицията си, Сергей Сергеевич действително знае много, умее да мисли добре и рядко греша. Но както показаха по-нататъшните събития, този път, за щастие, бе сгрешил...

На другия ден около обед видяхме бързация към нас малък катер-влекач. На носа му се перчеше гордото име „Посейдон“.

„Богатир“ се спря, „богът на моретата“ също легна в дрейф. От него спуснаха лодка и след няколко минути на борда ни се качиха двама гости: наконтен млад негър с капитанска фуражка, ослепително бяла найлонова риза и въпреки горещината — вратовръзка, и рижав висок човек.

— Комисар Мегре — представи се високият.

Той се разкикоти, доволен от учудването ни, и каза:

— О, не, не се плашете, господа. Аз се пошегувах. Чисто и просто съм Гастон Рузе, инспектор от морската полиция.

Секъндът през смях преведе думите му.

Инспекторът беше млад, по шорти и пъстра незапъхната риза, весел и приказлив и абсолютно с нищо не приличаше на детективите, изобразявани в романите. Непрекъснатата пускаше шеги и сам той пръв прихваше да се смее гръмогласно, килнал корковия тропически шлем чак на тила си и изложил на показ немирен червеникав перчем, и без да си поема дъх, разказа два доста цинични анекдота. Володя едва сварваше да ги превежда.

Гастон Рузе отказа решително да оглежда шхуната.

— О, ще имам достатъчно време да я огледам и да претършувам с лупа цялата палуба, както е редно да правят детективите в романите, докато шляпаме към Папеете — махна той безгрижно.

Володя превеждаше с усмивка думите му:

— Ще се уединя на шхуната и никой няма да ми пречи да я огледам и да си блъскам главата с кошмарната загадка. Пък и в капитанската каюта сигурно ще се намери поне една бутилка ром, нали? Ще трябва да се провери дали не е отровен. А поета в нужното количество, тази напитка помага да се решават и най-заплетените загадки.

Капитанът негър отиде да направи визита на Аркадий Платонович, а инспекторът, Волошин и секъндът минаха в пушалнята. Аз се присъединих към тях. Там почерпихме гостенина с арменски коняк, отпуснат от строгия домакин със специалното разрешение на капитана, и с кафе и му предадохме два екземпляра от протокола за огледа на шхуната — първия, украсен с нашите подписи и корабния печат, и превода на френски език, направен от Володя.

Инспекторът прегледа протокола съвсем бегло, явно повече от вежливост, и го остави настрана, пиейки с наслада коняка. Само на едно място се поспря, замисли се и дори прочете наново този пасаж. Но не каза какво му е направило впечатление, пък и беше неудобно да питаме.

— Как мислите, мосю Рузе, какво би могло според вас да се случи с тях, с екипажа на шхуната? — все пак не изтраях аз.

Секъндът преведе въпроса ми и отговора на инспектора:

— Все още е трудно да се каже. Аз не обичам да гадая, дори на коняк, а камо ли на кафе.

Инспекторът помълча, разглеждайки замислено на светлината златистия коняк в чашата.

— О! Не пада по-долу от нашия прочут „Мартел“ — преведе Володя възторжения му възглас.

— Все пак ще се опитаме да помислим какво се е случило с тази шхуна — продължи инспекторът без особена увереност, а Володя превеждаше думите му. — За съжаление, досега сме изяснили малко. Както вече знаете, неин капитан е бил Луис Френе. Опитен моряк, макар че обича да си попийва, а понякога и да се посбие. Суперкарго му бил Томас Даунинг. Потеглили от Папеете на 15 май, като имали на борда си, освен деветте членове на екипажа и готвача още четиридесетина пътници.

— Брей! Че къде са се побрали? — заинтересува се Волошин.

— О, местните жители никак не са придирчиви — преведе секъндът безгрижния отговор на французина. — Те могат да спят на палубата буквално един върху друг. Наистина между пътниците е имало и трима бели, изглежда, настанени в една от каютите. Мисионерът отец Риге, който отивал на остров Дюк ъв Глостър, и двама авантюристи, които възнамерявали да търсят съкровище, уж заровено от пирати на някакъв необитаем остров. Ревниво криели названието му. Мъчим се да установим самоличността им, както и точния маршрут на „Лолита“. За съжаление засега и него не знаем. Макар че има много строго нареждане преди излизане в море всеки капитан на търговски кораб задължително да окачва разписанието на рейса в пощата на Папеете, според мен никой досега не го е изпълнявал.

В краен случай окачват явно лъжливо разписание, което само усложнява работата ни.

— Защо правят така? — учуди се Волошин.

— Ами, първо, с един сполучлив рейс можеш да спечелиш само от копра до двеста и петдесет хиляди местни франка. А ако те изпреварят, оставаш на сухо. Нищо чудно тогава, че всеки капитан на търговски кораб се страхува да не би конкурентите да подушат маршрута му и да го изпреварят. А отгоре на всичко, освен напълно

легалните стоки, които доставят на островитяните, всяка шхуна непременно кара и някаква контрабанда — например алкохол, като „Лолита“.

Инспекторът глътна още коняк и каза:

— Знае се, че „Лолита“ е напуснала Папеее на 15 май. Отбивала се е на главния от островите Дюк ъв Глостър, където стоварила голяма част от пътниците и взела малко копра, после — на атолите Хикуфу и Хао... По-нататък дирята ѝ се губи. Последното място, където са я видели на двайсет и втори юни, е остров Моране, или Кадмус, както е отбелязан на някои карти. Накъде се е насочила след това, не знаем. Може би към архипелага Мангарева, тъй като още не бил разпродаден всичкият алкохол. Но със същия успех биха могли да отидат да го продават и на Маркизките острови. Както виждате, предстои ми да решавам мъчна задача, която фактически се състои само от неизвестни — преведе думите му секъндът.

— М-да — измънка съчувствено Волошин.

— Е, няма да ви задържам, защото и без това се е наложило корабът ви да промени курса си, влачейки към нас злочестата „Лолита“ — рече французинът, като погледна с явно съжаление празната конячена бутилка и стана. — Бих искал лично да благодаря на капитана и да се обърна към него с една малка молба. Може ли?

— Заповядайте — каза Володя. — Ей сега ще му доложя.

— Ако обичате. И ако е възможно, донесете, моля ви, карта.

Секъндът излезе, а ние седнахме отново на удобните кресла и запушихме. Без преводач не ни оставаше нищо друго, освен да си разменяме приветливи погледи и да се усмихваме.

В салона влезе капитанът, придружен от секънда, който носеше под мишница дебел свитък щурмански карти. Французинът скочи бързо и като наведе учтиво глава, поблагодари на капитана, че така любезно се е съгласил да довлече „Лолита“ до спасителния катер. Володя превеждаше думите му, разстилайки картите на масата.

Като помълча, инспекторът произнесе по-скоро утвърдително, отколкото въпросително:

— Не се съмнявам, че във вахтения дневник са вписани всички съответни бележки от момента, когато сте забелязали изоставения

кораб — с точно посочване на времето?

— Разбира се — кимна капитанът.

— А кой е бил на вахта по това време? — преведе Володя следващия въпрос на инспектора и веднага му отговори:

— Аз.

Французинът зарадвано му заговори нещо, като го потупваше по рамото.

Володя кимна и обясни на капитана:

— Моли да му разрешите после да поговори отделно с мен, да ми зададе няколко въпроса за подробностите на срещата ни с „Лолита“.

— На драго сърце.

— Вие сте открили „Лолита“ на шести юли приблизително тук, нали? — инспекторът забодя молив в сините простори на картата.

— Да. Точните координати са записани в корабния дневник.

— Това е било две седмици, след като шхуната напуснала остров Моране — преведе секъндът думите на инспектора, който замислено изучаваше картата. — По права линия от него до мястото на срещата с вас има около двеста и четиридесет — двеста и петдесет мили, кали?

Капитанът кимна.

— Какво мислите, господа — обърна се французинът с лек поклон към капитана и секънда, — като имате пред вид, че през цялото това време е било почти тихо — можела ли е „Лолита“ през тия две седмици да се отбие и някъде другаде?

— Едва ли — отвърна капитанът и секъндът, превеждайки думите му, също поклати глава.

— Но ако желаете, предложете му да се посъветва и със специалистите по метеорология и океанография — додаде капитанът. — Кажете: доколкото ми е известно, професор Лунин и Суворов се заинтересуваха от маршрута на „Лолита“ и правеха някакви изчисления.

Секъндът преведе на французина думите на Аркадий Платонич. Той закима зарадван и взе да благодари.

Капитанът излезе. Французинът и Володя се уединиха в един ъгъл на салона. За да не им преча, аз отидох на палубата. Те разговаряха доста дълго, след което секъндът заведе госта при учените.

По-късно узнах, че Лунин и Суворов потвърдили мнението на капитана: „Лолита“ едва ли е имала време да се отбие и някъде другаде след остров Моране, преди по неизвестна причина да е била напусната от екипажа, иначе щяхме да се разминем с нея в океана.

— А теб разпитва ли те нещо? — попитах Володя.

— Ами все за това второ корабче, което се виждаше на хоризонта, когато за пръв път забелязах „Лолита“. Какво го е заинтересувало толкова? Далеч ли било от „Лолита“, накъде отивало, бързо ли се отдалечило. Разни глупости. Да вървим да обядваме, че кепът ще ни насоли за закъснението.

Намерихме на палубата французина и забързахме към каюткомпанията, където всички отдавна вече стояха в мъчително очакване. Володя представи гостенина.

Негърът капитан на влекача седеше важно и тържествено до Аркадий Платонич, явно много поласкан от такова уважение и чест.

Гастон Рузе се поклони, седна до секънда и едва посегна към солената селда, поднесена за мезе, и изведнъж папагалът, сякаш зарадван от появяването му, изкрещя по-силно от обикновено своята загадъчна фраза.

Инспекторът погледна учудено папагала, после нас с постепенно развеселяващ се поглед и се разкикоти.

— Разбрахте ли какво казва? — запита Володя.

— Естествено!

— Най-последно! — изръмжа облекчено Макаров. — А ние всички си блъскахме главите да гадаем какво повтаря безкрай тази проклета птица. На какъв език говори?

— На полинезийски — отвърна инспекторът, като едва сдържаше смеха си. — На таитянски диалект.

— А какво точно? — попита с подозрение Волошин.

Инспекторът не изтрая и отново се разкикоти.

— О, моля да ме извините — най-последно успя да издума той. — Тази мила птичка, бих казал, изглежда е прекарала голяма част от живота си в някакво заведение от особен вид... Да го наречем пансион за неблагородни девизи. И вероятно често е чувала там и запомнила едно твърде недвусмислено изречение. Аз изобщо не се решавам да го повтаря пред дами.

Когато Володя преведе думите на французина, съдовете на масите задрънчаха от дружен гръмогласен смях като при силна буря.

След богатия обед гостът започна тържествено да се сбогува с всички и пак да са кланя и да благодари. Специално поблагодари на мосю Волошин за толкова пълното описание на особеностите и загадките, открити от нас на шхуната, и за мерките, които взел, според думите на мосю Кушнеренко, за да запази всичко точно в същото положение, в което е било намерено — но при това очите на инспектора явно се смееха.

И в тоя момент Сергей Сергеевич тържествено му подаде грижливо завързан пакет.

Французинът засия, сигурно си помисли, че му подаряват за сломен най-малко една бутилка от толкова харесалия му се коняк. И тутакси клюмна, като чу думите на Волошин, преведени му от секънда:

— Запазили сме в хладилника проби от храната, останала в чиниите на шхуната. Анализът показва, че в тях има арсеник.

— О! Благодаря ви, мосю! — преведе секъндът отговора на инспектора. Но при това Гастон гледаше пакета с такова отвращение, че не оставаше никакво съмнение: след като се раздели с нас, незабавно ще го запрати зад борда.

А Волошин вече му подаваше една доста дебела папка, говорейки на секънда:

— Володя, разкажете му накратичко за конкурса, който организирахме, и му обяснете, че тук са преведените специално от вас на френски език кратки конспекти на историите, съчинени от фантазьорите. Може да му потрябват.

Секъндът взе да обяснява на Гастон Рузе какво има в палката. На лицето на французина се изписа все по-засилващо се учудване и тревога. Поглеждайки папката с явна уплаха, той поклати глава, но без да каже нищо, я пхна под мишница.

— Кажете му също, Володя, че ще му бъдем много признателни, ако намери време поне накратко да ни съобщи резултатите от своето разследване — добави Волошин, наслаждавайки се на смущението на полицая. — Там е посочен моят ленинградски адрес.

Най-после французинът се сбогува с всички и тръгна към стълбата подир негъра капитан. Лодката се отблъсна и потегли към

спасителния катер. Ние махахме на веселия детектив.

Ще успее ли да разгадае тайната на „Лолита“?

„Богатир“ изсвири басово за сбогом и тръгна напред, порейки вълните с носа си. Прохладният ветреца развяваше на мачтата му бяло-син вимпел с изображение на две кръстосани котвички, над които беше написано: „Академия на науките на СССР“.

А спасителният катер изрева прощално със сирената си и заплава в друга посока — натам, където зад хоризонта се криеше приказният остров Хаити, който изобщо нямаше да видим.

И влачена на буксир от катера, „Лолита“ се отдалечаваше от нас, полюлявайки се върху вълните.

Ние я изпращахме с погледи, докато изчезна в сияйната далечина — там, където океанът неусетно се слива с небето.

На другия ден на обед Волошин обяви тържествено, че довечера след вечеря на същото място, на палубата, под въртолетната площадка, ще бъдат изслушани забележките и възраженията по разказаните истории, а след това ще се определят наградите чрез тайно гласуване, така че моли всички да се приготвят.

Обедът мина в необичайна тишина. Няколко пъти забелязах, че нещо липсва в каюткомпанията.

И изведнъж разбрах: загадъчното провикване на папагала! Той сякаш непрекъснато ни бе напомнял за тайната на „Лолита“. А сега бе заминал заедно с нея. Жалко, папагалът явно ни липсваше.

След обедата всички, естествено, се заловиха да обмислят на коя от четите истории да дадат предпочитание за оригиналност на хрумването. Не беше толкова просто да се реши това.

Колкото до оригиналност, все лак аз бих дал палмата на първенството може би на разказа на Бой-Жилински, въпреки зловещата му мрачност. Но наистина много драматични бяха преживяванията на готвача, който в припадък на умопомрачение отровил всичките си другари, хвърлил телата им зад борда и нищо не помни за това, шляе се объркано из пустата шхуна и се чуди къде може да са се дянали всички, щом лодката си е на мястото. Дали действително са отлетели на небето, или пък са се хвърлили зад борда в припадък на масова лудост?

Интересно на коя ли история ще се спрат другите?

А коя от тях е най-близо до истината? Това беше може би по-трудно за решаване. Защото и сега, както и по-рано, никой от нас не знаеше какво всъщност е станало на „Лолита“. Нима Волошин е прав и наистина никога няма да узнаем това? Лоша работа.

Вечерта всички хапнахме надве-натри и побързахме да излезем на палубата.

Волошин се настани до масичката, в средата на която гордо виреше нос лъсналият като от истинско злато бюст на барон Мюнхаузен. На кого ли ще се падне?

— Е, хайде, да чуем най-напред забележките за всеки разказ — предложи Волошин. — И тъй първата история, разказана от професор Лунин: за кълбовидната мълния, която суеверните моряци помислили за дявол. Който има забележки и възражения по нея, да заповяда.

— Имам, разбира се — стана бързо Макаров и разтвори бележника си.

— Е, разбира се, че имаш! Че кой друг на „Богатир“ страда до такава степен от мания за критикарство — поклати глава Волошин.

Големи приятели, сега те предвкусаха удоволствието да се счепкат, а ние — веселото зрелище.

— Моите забележки — продължи в това време Иван Андреевич невъзмутимо — са общи и почти еднакви за две истории едновременно — и за измислената от Андриян Петрович, и за съжаление — за твоята, Сергей Сергеевич. Така че позволете ми да гръмна, както се казва, с един куршум два заека, или по-право патици^[13]. Най-напред искам да задам един въпрос. Андриян Петрович, разказаната от вас история е станала нощем, нали? — обърна се Макаров към професор Лунин. — И отблясъците, и сияещите в мрака светлини на свети Елм, цялата тая дяволщина.

— Да, разбира се, нощем.

— Отлично — кимна Макаров и се обърна към Волошин: — И твоя мираж, който толкова ги уплашил, че зарязали проклетата си шхуна, също са го видели нощем?

— Е, да допуснем.

— Ти, моля ти се, не го увъртай и не се мъчи да се оправдаваш. Светлини на мачтата и в каютата... Нощем?

— Е, нощем.

— Ето че и двамата се хванахте — произнесе тържествуващо Иван Андреевич и добави зловещо — Само че ще започна може би от теб, Сергей Сергеевич.

— Заповядай — повдигна рамене Волошин. — Хайде изкарвай жалките си забележки. Може да не се съмняваш, че аз ще ги измета като перушинка.

— Опитай се. Най-напред аз, извинявай за фигуративния израз, ще ти напъхам под носа двете чинии, които според подписания от теб протокол са намерени на масата в кубрика. Обясни ми, моля те, кой обядва нощем?

Всички се разсмяха силно. Когато смехът утихна, Волошин понечи да каже нещо, на Макаров го прекъсна с нови ехидни въпроси:

— И кой, освен явните шизофреници се шляе нощем? Пише писма в каюта, където, както е отбелязано в подписания и от теб протокол, няма дори лампа? А да не говорим за това, че в твоята история, както впрочем и в тая на Андриян Петрович, не са намерили никакво обяснение и други загадъчни неща, отбелязани лично от тебе в протокола. Защо на палубата се е търкаляла брадва — цитирам протокола: „с ръждиви петна по острието, изглежда от кръв“?

— Готвачът е сякъл с нея главите на кокошките — побърза да каже Волошин сред всеобщия гороломен смях.

— Да допуснем — усмихна се Макаров. — Но отде се е взел арсеник в храната, останала по чиниите? Къде се е дянал молитвеникът, от който твоят набожен капитан не се е отделял? Да не сте го намерили в каютата? Защо не е споменато това в протокола?

— Капитанът изскочил на палубата с молитвеника в ръце — прекъсна го Волошин. — Нима съм забравил да спомена това? И го е взел, разбира се, със себе си на лодката.

— А забравил талисмана, а? — попита Макаров подигравателно.

— И за откренатия капак на люка забравихте, Сергей Сергеевич — вметна Володя Кушнеренко, който отдавна чакаше тоя момент.

— Победен сте, победен сте, Сергей Сергеевич! — завикаха отвред.

— Предавайте се!

— Предавам се, не мога да се боря с тебе — засмя се Волошин.

После, като изчака да поутихне всеобщото веселие, Сергей Сергеевич добави с умолителен тон:

— Надявам се обаче, че при гласуването високоуважаемата аудитория все пак ще вземе пред вид оригиналността на моята хипотеза?

— Разбира се!

— Не се съмнявайте! — чу се от всички страни.

— Същите забележки важат и за вашия разказ, уважаеми Андриян Петрович — обърна се междувременно Макаров към професор Лунин. — Например, когато срещнахме шхуната, корабните й светлини бяха угасени. И сума други подробности: недовършеният обед, прекъснатото бръснене, недописаното писмо в каюта без лампа показват, че „Лолита“ е била напусната денем, а не нощем. Признавате ли грешката си?

Лунин разпери ръце усмихнат.

— Е, добре, да преминем към третата история: за готвача, който мечтаел да стане капитан и в припадък на лудост изтровил целия екипаж — обяви Волошин. — Надявам се, че дори ти, Иван Андреевич, нямаш възражения против нея? Защото твоите лаборанти откриха в остатъците от храна, взети от „Лолита“, ако не отрова от рибата fuga, както предполагаше разказвачът, то поне арсеник. Какво ще кажеш по тоя въпрос?

Макаров наведе глава с явно престорено смирение: с една дума, няма защо да крия.

Но в тоя момент неочаквано се изправи жена му, Елена Павловна, която беше седнала до него, и рече:

— Аз имам възражения. Първо, морските риби съдържат природни съединения на арсена, а човешкият организъм е способен да го натрупва. Това впрочем и досега пречи да се реши една отдавнашна загадка: дали Наполеон не е бил отровен? В запазени до наши дни кичури от косата му е открит арсеник. Но в такива нищожни дози, че е невъзможно да се определи: опитвали ли са се да отровят императора, както смятат някои историци, или това е просто природен арсеник, съдържащ се в рибата, която заемала основно място в храната на пленения Наполеон на острова. Недоумявам как може да не знаеш това, Ваня — обърна се тя към мъжа си. — Защо се смееш?

— Разбира се, че знаех — отговори Иван Андреевич.

— А защо тогава нагласи това зрелище, като обяви така зловещо, че лаборантите ти били открили арсеник в остатъците от храна,

донесени от „Лолита“? — възмути се Елена Павловна.

— За да наля масло в огъня на вашата фантазия. Нали трябваше да помогна на Волошин. А признайте си, че всички бяхте заинтригувани.

— А що се отнася до рибата фуга — продължи Елена Павловна, — в тукашните води тя въобще не се въди, а само край бреговете на Япония. Тъй че вашият готвач, Геннадий Петрович, не е могъл да отрови с нея екипажа. Макар че справедливостта налага да отбележим: сериозни отравяния могат да предизвикват около триста вида тропически риби. Трябвало е да изберете такава, която живее тук. Но аз смятам, че допуснатите грешки съвсем не намаляват оригиналността на вашето хрумване.

Елена Павловна си седна. Сергей Сергеевич понечи да каже нещо, но нашият терапевт Семьон Василиевич Егоров поиска думата.

Плешив, с шкембенце, което в шортите изглежда съвсем закръгленичко, той по цели дни снова със сериозен вид, досущ като търкалящо се топче, из целия кораб, макар и вечно да се оплаква, че няма никаква работа и изнемогва от безделие.

— Скоро ще се деквалифицирам при вас — мрачно заявява той и тутакси се понася стремително нататък със загрижено лице.

А и говори бързо, енергично, деловито. И сега Егоров започна без дълги предисловия:

— Трябва да забележа, че разказът на Геннадий Петрович е уязвим и от гледна точка на медицината. Макар че е преписал от справочника за бърза помощ някои признаци на епилепсията и доста изкусно ги е вмъкнал в разказа си, дори спомена специалния термин „лоши дни“, главният признак на тази тежка болест — епилептичните припадъци — предвидливо е „забравил“. Защо? Ами защото тогава, разбира се, околните ще знаят болестта на готвача и ще се отнасят към него съответно като към болен човек. — Егоров седна.

— Моля да ме извините, Сергей Сергеевич — стана внезапно старши механикът. — Но и аз имам една забележка за разказа на Геннадий Петрович.

— Така ли? Интересно. Моля, заповядайте.

— Може ли да зная, Геннадий Петрович — попита механикът, като насочи към Бой-Жилински дългия си пръст като пистолет, — защо на масата за хранене, както е вписано в протокола, са намерени две

чинии с остатъци от храна? Ако готвачът е отровил всички, както твърдите вие, и е изхвърлил труповете зад борда, то с кого е делил трапезата, преди да избяга от „Лолита“? Защо на масата е намерена не само неговата чиния, а две? С кого е обядвал?

— С привидение — подхвърли ехидно някой.

Друг шегобиец подхвана:

— С папагала!

Всички се развеселиха. Наложиха се Волошин да въдворява тишина.

След това той се обърна към секънда и като потриваше ръце подзе със зловещ глас:

— Е, Владимир Василиевич, дойде време да се заловим и с вас. И позволете да започна аз. Искам да си отмъстя. Както е казал някой в старо време: „Ти, Платоне, си ми приятел, но истината ми е по-скъпа.“ И тъй, позволете ми да ви запитам: защо на палубата се търкаляше брадва със следи от кръв по острието?

— Нали сам обяснихте, Сергей Сергеевич — обади се професор Суворов подигравателно. — Готвачът сякъл с нея главите на кокошките.

— А загадъчният кинжал? — продължи Сергей Сергеевич да притиска секънда, като се престори, че не чува.

— Заяждане! Заяждане! — завикаха отвред. — Та нали той каза: нямало ред на шхуната.

Но в тоя момент изведнъж отново се обади механикът:

— А за питчицата калай също забравихте, Владимир Василиевич. Отде се е взела тя в капитанската каюта? И каква връзка е можела да има с мината, попаднала в мрежата?

С обезсърчен вид секъндът разпери мълчаливо ръце.

— А аз — каза решително капитанът, като стана изведнъж и се обърна към секънда — имам по-сериозна възражение, Владимир Василиевич, което напълно опровергава измислената от вас версия. Неслучайно попитах къде и кога сте се занимавали с обезвреждане на мини, попаднали в рибарски мрежи. Работата е там, че още от 1960 година практически не е известно нито едно взривяване на кораби от мини. Разбира се, като се изключат районите, където са продължавали да се водят военни действия — крайбрежието на Виетнам и на други места. Но останалите акватории отдавна са очистени от мини. Толкова

по-невероятно е да срещнеш блуждаеща мина в тукашните води. Владимир Василиевич ви плаши напразно. Никой през Втората световна война изобщо не е поставял мини из тихоокеанските простори само при входовете на пристанищата. И, разбира се, Владимир Василиевич много добре знае това. Така ли е? — обърна се той пак към секънда.

Секъндът стана и кимна мълчаливо с наведена глава, като провинил се ученик.

— Тогава защо сте съчинили тази приказчица? — притискаше го капитанът. — Както се казва: „Заради остроумна шега не ще пожалея нито майка, ни баща“, така ли? Не е хубаво.

Разбира се, безполезно беше да се възразява на забележката на Аркадий Платонович. Но Володя имаше такъв виновно смутен вид, че всички го съжалиха.

— Ала теорията за вероятностите все пак не отхвърля такава, макар и рядка, възможност, Аркадий Платонович — притече се на помощ на щурмана професор Суворов, като се подсмиваше под мустак. — Щом океанът може цели 358 години да носи в насмолен кокосов орех писмо на Христофор Колумб, докато попаднало в ръцете на хората. Защо да не допуснем, че една мина, поставена някъде около бреговете на Виетнам, е била завлечена от ветровете и теченията в разказа на Владимир Василиевич? На мен лично, както навярно и на мнозина други, той ми направи голямо удоволствие. Отлично хрумване.

— Е, няма що — предаде се капитанът, повдигайки рамене. — Аз просто сметнах за необходимо да уточня.

— Благодаря, Аркадий Платонович — каза Волошин. — Е, да не губим време, да пристъпим към гласуване. Да изберем от незаинтересуваните лица комисия по преброяването, всеки да напише на листче коя история смята за най-оригинална. Бележките ще сложим ей в тая тенджера. Докато изпушим по някоя и друга цигара, комисията ще преброи гласовете и ще обяви името на победителя.

В комисията влязохме първият помощник, корабният хирург Березовски и аз.

Седнали до масичката с бюста на Мюнхаузен, който просто сияеше под светлината на лампите, ние следяхме как всички се приближават поред и пускат бележка в тенджерата.

Любопитството ми все повече растеше. Кой ли от разказвачите ще излезе победител? Волошин? Професор Лунин?

Най-после се заловихме да броим гласовете. И знаете ли какво излезе? Най-много гласове беше получил Андриян Петрович Лунин. При аплодисментите на всички Сергей Сергеевич тържествено връчи бюста на победителя.

А в това време ние плавахме все по-нататък и пак започна всекидневната научна работа сред пустия океан. Отново затече ритмичен, спокоен живот по строго разписание: събуждане рано, подканени гръмко от високоговорителите на вътрешнокорабната връзка: „Ставай! Добро утро, другари!“, после сутрешен душ, закуска, оперативно съвещание, работа в лабораториите, поредна станция.

Ние изучавахме Великия океан, за да могат всички кораби да плават по-спокойно в него. Атлантикът се намира под постоянното наблюдение на метеоролозите и океанографите и вече е толкова добре проучен, че нашите кораби, плаващи там, сега всъщност се управляват от единен „електронен щурман“ от Москва. Два пъти на ден те предават на Москва своите координати и сведения за времето. Електронноизчислителна машина прави бързо необходимите пресмятания и съобщава на всеки кораб поправки към препоръчания курс — най-удобния път за следващото денонощие с оглед на времето, вълнението, посоката на вятъра.

Скоро такава служба ще бъде уредена и в Тихия океан. Затова нашият „Богатир“ и много други изследователски кораби браздят неговите простори.

Учените се занимаваха с изследвания, а вечер за развлечение гледаха филми или се събираха в „Клуба на разказвачите“. Дълго още страстите не се уталожваха, често си спомняхме за „Лолита“ и продължавахме да спорим за нейната тайна. Пак се лансираха най-фантастични хипотези за загадъчното изчезване на екипажа ѝ. Но аз вече няма да ги излагам. Можеш до безкрайност да се занимаваш с това, както и да си правиш предположения за тайната на „Мери Селест“, на „Минерва“ и други кораби, на чиито загадки, изглежда, е писано да разпалват фантазията до края на света. А какво е станало с тях в действителност — навярно океанът никога вече няма да ни разкрие.

Отново стояхме с часове на бака или на кърмата, изпращайки равнодушно с поглед отдалечаващите се бързо към хоризонта пенести, постепенно уталожващи се талази. И да си призная, често си мислех: и все пак жалко, че вечер не се поклащат зад кърмата, над черната вода загадъчните светлинки на „Лолита“.

Неведнъж заварвах пак на кърмата капитана, също загледан в далечината. В мрежеста риза с къси ръкави, тренировъчни гащета и гуменки, в такива минути Аркадий Платонович приличаше повече на счетоводител в отпуска, отколкото на много видял и патил капитан. Понякога дори, вгълбен в мисли, той не забелязваше, че лулата му отдавна е угаснала, и я смучеше машинално, като биберон.

И неведнъж ми се искаше да разбера какво ли мисли капитанът, застанал ей така на кърмата и загледан във водата, разпенена от витлата на „Богатир“.

И веднъж Аркадий Платонович като че ли внезапно отгатна желанието ми и като ми хвърли замислен поглед през рамо, произнесе ненадейно, обърнат отново с лице към океана:

— Да не смятате, че Александър Грин е измислил алените платна? Много преди него, още през средните векове, правели ветрилата на корабите ярки, цветни — алени или сини.

— Защо?

— За да не им бъде толкова скучно да плават с месеци, а понякога и с години далеч от родината си — обясни капитанът, без да се обръща. — Със сиви е по-скучно. Тъй че това за алените платна съвсем не е приказка. И са ги измислили моряци, а не писател.

И пак замълча, като гледаше в далечината и смучеше от отдавна угасналата си лула.

Какво бе накарало капитана да си опомни изведнъж за алените платна? Може би внезапно нахлула мъка за дома, за роднини и близки, които не е виждал толкова отдавна? Или умора от дългото плаване, което само на вид беше спокойно и еднообразно до монотонност, а фактически всеки момент можеше да бъде прекъснато от връхлетял тайфун, буря, сблъскване с полупотънал кораб в нощната тъмнина или някакво друго нещастие, което както някога, преди много векове, дебне плаващите в океана? Или просто се гордееше с въображението на моряците, което не отстъпваше на писателската фантазия?

Неудобно ми беше да разпитвам Аркадий Платонович. И не ми оставаше нищо друго, освен, както досега, да гадая какво може да мисли той, когато изпращаше с поглед бягащите стремително към хоризонта пенести талози.

Мина доста време. Нашата експедиция отдавна бе завършила. Върнахме се в Ленинград. Аз бях вече зает с други мисли и грижи, започвах лека-полека да забравям „Лолита“ и се примирих, че нейната загадка така и ще си остане неразгадана.

И неочаквано една зимна вечер, когато срещата ни с изоставената шхуна в пустия тропически океан изглеждаше вече съвсем нереална, сякаш видяна насън, по телефона ми се обади Сергей Сергеевич Волошин и каза:

— Е, Николаевич, нашият приятел Гастон Рузе все пак не ни излъга. Както обеща, пратил е писмо. И в това писъмце, ни повече, ни по-малко, е разгадана тайната на „Лолита“.

— Не може да бъде! — извиках аз.

— Вие май ме оскърбявате с недоверието си? — възмути се Волошин. — Вземете такси, елате и ще се убедите.

Скоро бях вече при Сергей Сергеевич. Той ме заведе в кабинета си, където на масата видях измачкан плик с адреса на френски и руски и пъстри таитянски марки, писмо от инспектора, също доста омачкано, но твърде обемисто и следователно подробно, както успях да забележа от пръв поглед — и грижлива подредена купчинка листа с преписан на пишеща машина превод.

— Предупреждавам, писмото е преведено от един мой аспирант — рече Сергей Сергеевич. — Вдъхва големи надежди в областта на техниката, просто бъдещ Едисон. Но, за съжаление, е глухичък към тънкостите и красотите на родния език. Не се учудвайте, че ще срещнете много изрази, малко неприсъщи за французин.

— Ясно — казах, навеждайки се над превода на писмото.

— Е, добре, четете, а аз ще отида да направя кафе. Или предпочитате някакво екзотично йерба мате, чай на аржентински? Мога и от него да ви сваря.

Само пропъдих с ръка Сергей Сергеевич и той излезе от стаята, като се подсмиваше под мустак. А аз зачетох:

„Скъпи мосю Волошин! Скъпи дами и господа — всички, с които имах удоволствието да се запозная така приятно и романтично

сред Тихия океан.

Не зная кога ще стигне до вас моето послание — пък и дали ще стигне въобще, — но трябва да кажа, че съм виновен само отчасти за забавянето му. Може би не по-малка виновенни сте и самите вие, като така безбожно ми замаяхте главата със съвсем фантастични версии за това, къде е могъл да изчезне екипажът на шхуната. После тук се появиха и местни фантазори, не по-лоши от вашите, които уж се били спасили от «Лолита» и знаят какво е станало с екипажа ѝ. Разбира се, както се изясни, те не са имали нищо общо с «Лолита». Винаги се намират хора, които желаят да влязат във вестника и на всяка цена да се прочуят. Но въпреки всичко ми се наложи да проверявам фантазиите им и, както разбирате, това също ми отне време, та затуй все не можех да ви пиша.

Впрочем, за да си отмъстя малко за «задръстването на мозъка», което ми причинихте с вашите съчинения, ще цитирам две измислици на тези «очевидци»:

Един от тях например заяви, че уж между пътниците на «Лолита» се промъкнали тайно няколко прокажени. Когато ги разкрили и страхувайки се от зараза, поискали просто да ги изхвърлят зад борда, те вдигнали бунт, предизвикали на кораба истинско сражение и избили не само всички членове на екипажа, но и останалите пътници. А труповете хвърлили зад борда, на акулите. После отпразнували победата си, като изпили едно буренце алкохол. Но когато изтрезнели, се уплашили от възмездие, качили се на лодката и като зарязали шхуната, подкарали към най-близкия атол, край който тя тъкмо минавала.

Не е лошо измислено, нали? Жалко само, че кой знае защо на шхуната не са останали никакви следи от това невероятно клане. Пък и защо бунтовниците, преди да напуснат кораба, не са го ограбили както трябва? Както се казва: «Колкото и пакости да си направил, веднъж ще отговаряш.» И не задигнали дори златния часовник от капитанската каюта.

Друг фантазър — от адвентистите на седмия ден — крещеше по всички кръстопътища в Папеете, че уж бил пътник на «Лолита» и станал свидетел на чудо. Колкото и да ги предумвал, моряците непрекъснато играели на карти, пиели алкохол и псували. Тогава се обърнал с гореща молитва към господата и той я чул. Господ наказал

нечестивците, като им взел заслужено ума: зарязвайки карти, китара и акордеон, всички членове на екипажа се хвърлили зад борда. Последен със сърцераздирателен писък скочил в океана капитанът и мигновено го лапнала една огромна акула.

Адвенистът обаче не пожелал да остане на проклетия кораб. Той се качил на лодката и се предоставил на волята на господата, който по чуден начин го закарал благополучно до дома му, в Папеете.

На първата ми забележка, че съчинителят на тази история има неоспоримо алиби, защото най-малко десетина души го видели по времето, когато уж странствувал с «Лолита», да се шляе преспокойно из улиците на Папеете, и на молбата ми да обясни това противоречие, този нахалник, без да му мигне окото, отговори: «В Папеете беше само моята телесна форма, обвивка, а душата ми се намираше на „Лолита“...»

Както виждате, и при нас умеят добре да фантазират. Е, а сега, когато съм горе-долу квит, като ви задръстих главите с наши местни измислици, ще ви изложа накратко собствената си версия. Разбира се, тя далеч отстъпва по яркост на историите, съчинени от вашите учени, но както впрочем ми се стори, изглежда много по-правдоподобна и убедителна, защото се опирах на познанията си за местните условия и разбиране на психологията на местното население — макар че, естествено, за съжаление доста повърхностно и относително.

Аз смятам, че «Лолита» е била нападната от пирати, които не успели да я ограбят само защото вие сте ги подплашили.

Може да не ми повярвате твърде, но пиратството, за съжаление, процъфтява и до днес — особено в проливите между безбройните островчета на Малайския архипелаг (сигурно сте чували поне за известната мадам Вонг). Случват се понякога нападения на пирати и по нашите краища, макар и, за щастие, много по-рядко.

Ще ви разкажа само един печален пример.

Преди няколко години тук, при нас, изчезна безследно английска шхуна «Бела», която също скиташе от остров на остров да събира копра. Опитвахме се да я търсим и с катер-влекач, и дори наехме хидроплан, макар че той принадлежи на частно лице, което взема по шейсет и пет хиляди франка за един час полет. Разбира се, за изчезването ѝ бяха уведомени и всички кораби в този район на Тихия океан. Но не можахме да открием никакви следи от шхуната,

изчезването ѝ така и си остана загадка. Заключихме, че е загинала с целия си екипаж при тайфун.

Едва след три години японската полиция случайно арестувала двама гангстери, заподозрени между другото и във връзки с пиратите. При разпитите, в старанието си да си издействуват по-малка наказание, те разказали, че чули от участниците в тази операция, че «Бела» била завладяна от една пиратска банда. Твърдели дори, че след ограбването ѝ всички членове на екипажа и пътниците били избити, с изключение на две жени — Ана Бъртън и Луиза Макдормън, продадени като робини на едно от островчетата, които служели за база на пиратите.

Според направените справки тези две жени действително фигурираха между пътниците на «Бела», тъй че очевидно може да се вярва на разказа на гангстерите. Но името на острова, където уж нещастните жени се намират в плен на пиратите, те не знаели или се страхували да съобщят, опасявайки се от отмъщението на съучастниците им.

Опитвахме се да издирим този остров, но безуспешно. Много добре знаете, че тук при нас има толкова островчета и атоли, че е лесно да намериш игла в купа сено, отколкото да ги изследваш.

Вероятно жертва на пирати е станала и шхуната «Моника», която също изчезна безследно преди няколко години. Тя имаше радиостанция и поддържаше връзка с пристанището Нумеа, закъдето отиваше. И изведнъж връзката се прекъсна буквално на половин дума, като че ли някой е нападнал внезапно радиста. Оттогава «Моника» изчезна безследно. Напълно възможно е след ограбването ѝ да е била продадена от пиратите на някого и сега, малко преправена и под друго име, преспокойно да си плава някъде в Средиземно море.

Тъй че, както виждате, имах основания за такава версия. А че е възможна, ми го подсказа забележката, направена мимоходом от вашия втори щурман, мосю Кушнеренко, за някакъв си кораб, който той забелязал по време на вахта недалеч от «Лолита», когато за пръв път обърнал внимание на особеностите в движението на тази шхуна.

Мосю Кушнеренко знае отлично френски език и е твърде остроумен, тъй че разговорите с него ми направиха голямо удоволствие, за което ви моля, ако е възможно, още веднъж да му предадете моята благодарност и най-хубави пожелания. Освен това е и много наблюдателен и дисциплиниран човек, което е извънредно

важно за моряк (и несъмнено в най-близко бъдеще ще му помогне да стане превъзходен капитан). Той не само забелязал кораба край «Лолита», но и записал това в корабния дневник. А после запомнил, че този кораб, след като «Богатир» се насочил към «Лолита», за да разбере защо тя не отговаря на сигналите и се движи някак особено — този кораб побързал да офейка, скрил се зад хоризонта. Всичко това моєю Кушнеренко ми разказа в разговора, с който така го изморих.

Но именно това негово наблюдение, на което никой от вас не обърна внимание, ми подсказа моята версия. Изглежда, че така бързо скрилият се кораб е бил пиратски. Пиратите току-що били нападнали «Лолита», почнали да я ограбват, отворили трюма и може да са сръбнали малко алкохол.

За съжаление, разбира се, свидетели на тези събития не са останали. Но вие сигурно ще поискате от мен, както от всички ваши разказвачи, съчинили такива забавни истории, да обоснова версията си. Следвам техния пример.

Най-напред ме заинтригува кинжалът, който се търкаляше на палубата. (Впрочем това съвсем не е малайски крис, а непалски кукри). Това е доста необичайно оръжие за нашите краища.

Полинезийците са твърде мързеливи и добродушни, за да се занимават с пиратство. Виж да замъкнат нещо, оставено на произвола, как да е. Ала пиратството е за тях твърде мъчна, пък и опасна работа. С него се занимават главно китайци, индонезийци, индийци (включително и непалци) — на островите ни такива, колкото щеш.

Аз изследвах най-подозрителните петна на палубата. Някои от тях се оказаха действително от кръв — от кокошките и животните, които колели там, за да ги сложат в казана.

Обаче на палубата до кормилото открих петно от човешка кръв, пролята съвсем наскоро.

Ето още едно доказателство за грабеж: опитвали са се да разбият сандъка с парите, но не са успели.

Освен дупката от куршум на прозореца на капитанската каюта намерих две пресни следи от куршуми в горната част на задната мачта, в така наречената гротстенга, и тук са стреляли с пистолет двајсет и втори калибър.

Капитан Френе, дори и да е такъв пияница, какъвто го е представил в разказа си професор Лунин, едва ли би допуснал да

остане отворен капакът на трюма, където са се намирали буренцата с алкохол. Та това било стока, и то доста ценна. Положително са я пазели. Само външни лица са могли да отместят капака на трюма и да го оставят незатворен — и то поради бързане.

Така че ето какво е станало, както си го представям.

Пиратите едва-що започнали да претършуват шхуната и изведнъж сте се появили вие.

Какво им оставало да правят? Като взели всички членове на екипажа и пътниците на «Лолита» на борда на своята шхуна, пиратите решили временно да се отдръпнат настрана и да изчакат, докато ги отминете. (Възможно е дори да са оставили на борда някой от моряците си. После, когато работите ненадейно се развили съвсем не както се очаквало, той незабелязано скочил във водата и заплувал към своята шхуна, и там го прибрали.)

Сметката на пиратите била логична. Ако дори от голям пътнически параход, какъвто им се сторил вашият кораб, забележат «Лолита», заинтересуват се защо шхуната се движи така странно и не отговаря на сигналите, и дори се приближат до нея и видят, че на борда ѝ няма жива душа, разбира се, не ще вземат да я закачат на буксир и да променят курса си, за да я откарат в най-близкото пристанище. В най-добрия случай ще се зарадват на неочакваното приключение, ще съобщят в Папеете координатите на шхуната. И преспокойно ще си продължат нататък.

А тогава на пиратите, изчакващи на хоризонта, им остава само да се върнат и безпрепятствено да довършат ограбването на шхуната.

Само едно нещо не взели пред вид: че вашият «Богатир» е съветски експедиционен кораб. И че вие сте готови дори да промените курса и плана на научните си работи и любезно да повлечете «Лолита» на буксир към нашия спасителен катер.

Това объркало сметките на пиратите. И като ви проклинали на всички наречия (в което съм напълно уверен, тъй като поне малко познавам тия хорица), те били принудени да офейкат — което не пропуснал да отбележи в корабния дневник наблюдателният и точен, за мой късмет, вахтен щурман мосю Кушнеренко.

А що се отнася до екипажа на «Лолита», по всяка вероятност пиратите са го ликвидирали като екипажа на «Бела», за да не останат

свидетели. Тъй че сметнах за безнадеждно да търся капитан Френе и неговите хора. Свидетели на престъплението сигурно не са останали.

Да си призная откровенно: аз самият виждах във версията си много уязвими места. Защо например пиратите не са откраднали часовника от масата на капитана? Толкова лесно била на минаване да си го пъкнат в джоба. Изобщо защо те, след като взели членовете на екипажа на «Лолита» на своя кораб, за да не ви дадат сигнал за помощ, не са оставили на шхуната в замяна на тях свои хора? Те любезно щяха да ви отговорят, че всичко им е наред, само моторът е малко повреден, и нямат, нужда от помощ. А вие щяхте да си отминете, без даже да подозирате, че сте се сблъскали с пирати.

Но от собствен опит зная, че почти във всяка версия винаги остават някакви празнини, «бели петна», които изобщо не намират обяснение — още повече, когато се разследва толкова необикновена история, като загадъчното изчезване на екипажа на «Лолита». Следователят трябва да затваря очите си пред тях.

Съгласете се, не можех сериозно да докладвам на началството някоя от версиите, измислени от вашите учени: че уж кълбовидна мълния прогонила моряците от «Лолита», които я помислили за дявол, или че всички били отровени и изхвърлени зад борда от побъркалия се готвач в пристъп на умопомрачение, или че на шега били отвлечени от «подводни» плувци? Представете ли си как ми бе погледнало и какво би ми казало началството?!

Тъй че според мен версията за пиратите въпреки уязвимостта си все пак оставаше най-реалната. Аз можех да я докладвам на началството и то сигурно би ме похвалило за оперативността. Така делото за изчезването на екипажа на «Лолита» ще бъде приключено и сложено в архива, за удоволствие на населяващите я мишки.

Но се излъгах! Представете си учудването ми, когато неочаквано ми съобщиха, че в една кръчма на Паго-Паго, на Самоа, видели Йотефа — матрос от «Лолита».

Да си призная, отначало не повярвах. Но след няколко дни, вече от друг човек, напълно заслужавах доверие, чух същото.

Тогава излетях за Паго-Паго. И представете си: още първата вечер в заведението на мадам Куок, наречено «Синята пеперудка», действително срещнах този Йотефа! Той беше не само жив и здрав, но и страшно пиян. Това изключваше всякакви съмнения, че пред мен

стои призрак, защото, доколкото ми е известно, никой досега не е срещал пияни привидения.

В пияно състояние той се мъчеше да ми разкаже някаква басня, как «Лолита» била нападната от пирати, които избили всички до един, а само той се спасил благодарение на изключителното си мъжество. Но след като прекара нощта в дранголника и изтрезня, на сутринта ми разправи какво се е случило в действителност.“

Сергей Сергеевич постави на масата малък поднос с налято вече в чашите кафе. Без да откъсвам очи от ръкописа, аз взех една чаша и продължих да чета, като посръбвах на малки глътчици от много силното кафе, каквото само Волошин умее да вари.

„Знаете ли в какво се състоеше общата ни грешка? Че всички ние, включително, за съжаление, и аз, във версиите си за случилото се с екипажа на «Лолита» изхождахме от наглед безспорното предположение, че той е станал жертва на някакво престъпление или стихийно бедствие.

Всъщност тези хора съвсем не са жертви. Те са се опитали да си присвоят чужда собственост и са били наказани: от божественото провидение ли, от съдбата ли — това вече е свободен да реши всеки според убежденията си.

И тъй, ето какво ми разказа Йотефа. «Лолита» вече действително завършвала рейса си и след като на 22 юни напуснала остров Моране, се канела да се отбие единствено на островчето Рапа, за да продаде контрабандния алкохол, по възможност да купи още копра и да се върне в Папеете, където бързали да пристигнат за 14 юли — деня на превземането на Бастилията, най-любимия и най-весел празник на нашите острови.

По това време на шхуната бил останал само един пътник, който се качил от остров Тематанги. Той бил бял, американец. Презимето му, за съжаление, останало неизвестно на Йотефа, знае само, че му викали Том.

Ако се съди по думите на Йотефа, американецът бил много подозрителна личност, изпечен авантюрист и мошеник. На покер биел всички, затова след няколко игри го отстранили.

Той не се разделял с пистолета си и се хвалел с точна стрелба. И действително, както разправя Йотефа, няколко пъти, измъквайки пистолета просто така, от скука, с един изстрел улучвал появили се

близо до шхуната чайки (моля ви да запомните тази подробност, по-нататък тя ще се окаже много важна).

А ако нямало чайки, американецът стрелял просто във върха на мачтата: ето отде са се взели на гротстенгата пресните следи от куршуми, които ме озадачиха и наведоха на погрешната мисъл, че «Лолита» е била обстрелвана и нападната от пирати.

За съжаление, към нашите места се устремяват не само туристи, които носят, макар и малък доход, но и всякакви тъмни личности, а и истински гангстери, които причиняват доста главоболия на мен и на колегите ми. Сега се опитваме да установим какъв човек е бил той, макар че, както разбирате, шансовете ни са малко: обратнопропорционални на броя на хората от Щатите с името Том... И тъй, доста старият мотор тракал усърдно. «Лолита» плавала спокойно по океана и на борда ѝ царяла най-идилична обстановка.

Трима матроси, между които и нашият Йотефа, цяла нощ играли на карти на бака с капитан Френе и толкова се увлекли, че не забелязали как настъпило утрото и всичката газ на лампата изгоряла. Развличали ги с песнички и свирене на китара и на акордеон младият моряк Пени и Вишва, готвачът непалец (негова собственост именно бил кукри, който също ме заблуди. Впрочем искам да забележа, че готвачът не се отличавал с точност, хвърлял кинжала и брадвата си, където завърне, но съвсем не бил луд, имал весел нрав и според думите на Йотефа не готвел лошо).

От останалите моряци едни наблюдавали играта, други си доспивали, натъркаляни на рогозките. Всички току-що били закусили. На кормилото кърмчията Темоу се топял от завист към играчите. Суперкаргото се бръснел в кубрика. Отстраненият от играта авантюрист си стоял в каютата и от скука взел да пише писмо на жена си (недовършеното изречение изглежда е написано от него).

Всичко си вървяло мирно и тихо. Ала изведнъж кърмчията завикал, че вижда откъм десния борд потъваща шхуна.

Всички скочили и се втурнали нататък. Действително на хоризонта се виждал някакъв кораб, почти легнал на левия си борд.

Капитан Френе наредил да завият към шхуната. Тя се казвала «Санта Фе». На палубата ѝ нямало никого.

Френе заповядал да спрат мотора и да спуснат лодката. В нея наскачали всички, включително и пътникът-авантюрист. На «Лолита»

останал само кърмчията Темоу.

Като се доближили до полупотъналата шхуна, разказа ми Йотефа, всички се качили предпазливо на наклонената ѝ палуба. Шхуната, изглежда, се натъкнала на свирепа буря и се пробила. Екипажът вероятно сметнал, че тя всеки момент ще потъне, и побързал да я напусне.

Но шхуната не потънала. В отчасти потопения ѝ носов трюм се случили строителни материали и дъски. Те именно придали на кораба допълнителна плавателност. А в кърмовия трюм била насипана пшеница, а под нея открили няколко торби с кожи от морска котка, явно купени от браконьер и изнасяни контрабандно.

Зарадвани от неочакваната плячка, отначало всички се впуснали да претърсват каютите и полупотопения кубрик, бързайки да задигнат всичко, което моряците не успели да вземат, когато напускали потъващия, както им се струвало кораб.

В това време останалият на «Лолита» кърмчия Темоу, на шега, както уверява Йотефа, завикал, че иска за себе си троен пай от всичко, което намерят, иначе ей сега ще вдигне ветрилата или ще запали мотора и ще замине за Папеете сам, оставяйки ги на потъващата шхуна.

Капитан Френе му се сопнал и заповядал да запали мотора и да се приближи повече до потъващата шхуна, за да могат да измъкнат от трюмовете ѝ и да прехвърлят в лодката си каквото сварят. Но Темоу продължавал да си прави майтап, разказва Йотефа. Той със смях вдигнал грота, преструвайки се, че наистина иска да отплава, като остави другарите си на полупотъналата шхуна.

Всички заревали да престане с тия щуротии, а да сваля ветрилото, и да не бави прехвърлянето на падналия им изневиделица товар, защото «Санта Фе» може всеки момент да загуби устойчивост и да се преобърне.

Както уверява Йотефа, всички били абсолютно убедени, че Темоу само се шегува, тъй като познавали веселия му нрав. Темоу съвсем нямал намерение да ги изостави, смята Йотефа. Той щял да завие и да се приближи до «Санта Фе», както искал капитанът.

Само белият авантюрист не знаел това. Той взел заплахата на Темоу за сериозна.

И нервите му не издържали.

Докато се опомнят, извадил пистолета и без да му мисли, стрелял два пъти в Темоу!

А както казахме вече, бил точен стрелец и не пропускал целта. (Ето отде са дошли на палубата край кормилото, петната от наскоро пролята кръв, които привлякоха вниманието ми. Но аз им дадох съвсем друго тълкувание!)

Горкият Темоу се уловил за простреляните гърди, залюлял се и се строполил зад борда...

А неуправляемата «Лолита» с опънато ветрило почнала да се отдалечава все повече от полупотъналата шхуна, от палубата на която матросите я изпращали със смаяни погледи. Те още не можели да проумеят какво става, но вече разбирали, че не ще успеят да настигнат с тежка лодка бягащата «Лолита»...

Както виждате, аз се заразих и също започнах неволно да се изразявам в стила на вашите разказвачи, толкова ми замаяха те главата. Ще се постарая да продължа с протоколна сериозност, по-подходяща за полицейски инспектор.

За по-нататъшните събития Йотефа разказваше доста оплетено, явно стараяйки се да премълчи или да излъже нещо. Изглежда, че разярените моряци едва не изхвърлили зад борда авантюриста, който така глупаво застрелял шегобиеца Темоу, но очевидно се уплашили от пистолета му.

После, разправя Йотефа, капитан Френе заоглеждал шхуната, за да разбере колко време още ще се задържи над водата и ще може ли да се стигне с нея до някой остров или атол. Той решил, че е по-сигурно да напуснат шхуната и да карат с лодката до най-близкия остров.

Взели от потъващата шхуна само торбите с кожите, като едва ги изровили от пшеницата, качили се на лодката и заплавали на северозапад, надявайки се за няколко дни да се доберат до някое островче.

Какво станало по-нататък Йотефа започна вече съвсем да замъглява нещата. Той уверяваше, че след няколко дни уж белият авантюрист полудял от слънчев удар и като грабнал неочаквано една брадва, я размахал срещу гребците. А когато се опитали да му отнемат брадвата, той уж взел, та пробил голяма дупка в дъното на лодката. В пробива нахлула вода, лодката почнала да потъва. Всички се озовали във водата и като се държали за останките, заплували. Отначало

плували всички заедно, но след това вятърът и теченията захванали постепенно да ги отдалечават един от друг.

Историята с лудия бял авантюрист буди сериозни съмнения. Но матросът упорствува в показанията си и май ще се наложи да приемем версията му, защото поне засега няма други свидетели на действителните събития в лодката.

Подозирам, че просто са пожелали да се отърват от този пътник, основателно смятайки, че именно по негова вина са се озовали с лодката в открито море, след като той застрелял кърмчията. Изглежда, избухнала кавга, после станало сбиване. Напълно възможно е да са му отнели пистолета и той наистина да е грабнал брадвата. Но като видял, че и без това ще го застрелят или чисто и просто ще го изхвърлят зад борда и неминуемо го очаква гибел в устата на акула, решил на края да повлече със себе си и останалите — и действително пробил дупка в дъното на лодката.

Само не се съобразил с това, че всички полинезийци са отлични плувци и очевидно знаят някаква тайна, затова акулите не ги закачат. Сигурно американецът загинал пръв. А останалите, както разправя Йотефа, вероятно са били отнесени постепенно в различни посоки. Във всеки случай, както уверява той, след като плувал три дни, държейки се за една дъска от лодката и закривайки глава от слънцето с набедрената си превръзка — пареу, Йотефа съзрял на хоризонта корони на палми и се насочил натам.

Оказало се, че това е малък атол с десетина кокосови палми. Като ловял риба, костенурки, раци и берял кокосови орехи, които щели да му осигурят не само храна, но и напитка, като палел огън чрез триене на пръчки (този метод на «огнен плуг» е известен на всички полинезийци), Йотефа можел да преживее до дълбока старост, без да изпитва нито глад, нито жажда — само скука. Но за негов късмет след около една седмица (местните жители изчисляват времето доста приблизително) забелязал на хоризонта шхуна. Тогава Йотефа се качил на най-високата палма и взел да размахва вместо знаме червеното си пареу. За щастие забелязали сигнала му, приближили се до атола и го спасили.

Прибралият го кораб пътувал за Самоа и, разбира се, не променил курса си, за да закара Йотефа в Папеете. А и на него му било абсолютно безразлично къде ще отиде, дори му се струвало

любопитно да види нови земи. Така се озовал в Паго-Паго, постъпил там като матрос на ферибоот, а вечер се шляел из кръчмите, понякога в пияно състояние разправял какво му се случило в океана и как родната «Лолита» им избягала като наказание за греховете, след като проклетият побъркан «попаа» застрелял бедния шегобиец Темоу.

Според неговите думи спасилата го шхуна се казвала «Мауру». Ние разпитахме капитана, който потвърди, че действително са прибрали Йотефа от безименния атол.

Що се отнася до останалите членове на екипажа, тяхната съдба е засега неизвестна. Напълно възможно е някои да се въртят като Йотефа из многобройните кръчми на Самоа, Фиджи и дори на Хавайските острови или да плават вече с други кораби, забравили приключението, преживяно с «Лолита».

А вероятно има и такива, които си стоят на едно от многобройните островчета. На края ще сложат ръка на някоя приближила се до острова яхта с богати американски туристи, ще избият мъжете, ще пленят жените, а те самите ще станат пирати и ще основат нова колония...

Опитахме се да ги търсим в района, където е станала злополучната за тях среща на «Лолита» с полупотъналата шхуна, като дори наехме хидроплан за луди пари. Но диренията не дадоха никакви резултати.

Направихме справки и установихме, че чилийската шхуна «Санта Фе» наистина е претърпяла корабкрушение при силна буря около три месеца по-рано край един от островите Хуан Фернандее. Тя се блъснала в риф, пробила се, почнала да потъва и екипажът побързал да я напусне. Част от моряците загинали, останалите начело с капитана успели да се измъкнат на брега.

А шхуната, която потъвала бързо пред очите им, била отнесена в открития океан. Смятали я за загинала, но, както виждате, сгрешили.

Съвпадаха и сведенията за товара, намиращ се на «Санта Фе», така че Йотефа безспорно не е измислил историята си — само някои подробности.

Посъветвахме се със специалисти и те обясниха, че е напълно възможно «Санта Фе» да се е преобърнала и да е потънала окончателно, скоро след като моряците от «Лолита» при претърсването отворили трюмовете ѝ. Особено опасно е според специалистите да се

пипат в такива случаи насипни товари като зърно. А моряците от «Лолита» го разровили, когато вадели от пшеницата торбите с кожи. Така че капитан Френе се е проявил като опитен моряк, предпочитайки да напусне опасната шхуна, докато не се е прекатурила.

А тя, изглежда, скоро след това действително потънала, ето защо не успяхме да открием никакви следи от нея в района, където вероятно е станала срещата ѝ с «Лолита».

Тъй че според мен, общо взето, може да се вярва на разказа на Йотефа. Обаче в историята с «Лолита» все пак остават много неясноти — и опасявам се, завинаги.

На края ще се помъча да отговоря на въпросите, които положително ще възникнат у вас, ако се съди по това, че някои неща ви се струват загадъчни, както е отбелязано в протокола и в увлекателните разкази.

Както твърди Йотефа, капитанът лично заповядал да се притвори люкът на трюма, където се пазел алкохолът, от страх да не би в него да се натрупат пари от отвореното буре. При горещината имало опасност те да предизвикат експлозия. (Колкото и да е неприятно, трябва да призная, че не се съобразих с тази тънкость, тъй като не познавам особеностите на превоза от различни товари.)

В чиниите с недоядената закуска, разбира се, готвачът не е сипвал никаква отрова, а просто не му останало време да ги прибере, тъй като бързал да излезе на палубата при картоиграчите. Както, струва ми се, вече споменах, суперкаргото се бръснел — и изглежда наистина изскочил на палубата недообръснат, като чул за появяването на полупотъналата шхуна.

Според уверенията на Йотефа нактоузът бил повреден още преди няколко години, когато на кораба им служел един моряк, който страдал от алкохолизъм и се опитвал да счупи компаса, за да пие за изтрезняване от налетия в него алкохол.

Дупчицата на стъклото в капитанската каюта действително е пробита с куршум, но също отдавна, дори от повече години, отколкото вдлъбнатините по сандъка с парите. (Впрочем в него намерихме около двеста хиляди местни франка. Продавайки още копра, Френе щял да спечели доста от този рейс, ако за свое нещастие не бил срещнал злочестата шхуна и не се опитал да я ограби.)

А дупката на вратата била направена специално по нареждане на капитана, за да не бъде толкова задушно в помещението.

Както виждате, всички загадки се обясняват съвсем банално и прозаично.

Да, остава обаче най-загадъчното: питчицата втвърден калай на малкия тенекиен поднос в капитанската каюта. Страхувам се, че тя ще си остане докрай необяснена. Уви, няма какво да се прави: така става винаги в живота, за разлика от детективските романи, където на края всички загадки непременно се изясняват.

За съжаление, Йотефа не знае произхода на загадъчната питчица. Но пък характерът на капитана му беше добре известен, затова изказа предположение, което ми се струва напълно вероятно.

Както потвърдиха и други хора, които го познават, капитан Френе бил с такъв характер, че е напълно възможно, разярен от това, че готвачът е прегорил бифтека, да е взел да разтопи на спиртника калаената чиния с този бифтек — просто тъй, от злоба, както веднъж, според думите на Йотефа, запокитил зад борда джезвето с изстинало кафе.

Няма да узнаем и коя е била все пак втората яхта, забелязана край «Лолита» в момента, когато се появил «Богатир». Може би също търговска шхуна, която се случила на това място.

Ето това е май всичко. Остава само още веднъж да благодаря на всички ви за помощта, която ни оказахте в разгадаването на тайната на злочестата «Лолита», и от все сърце да ви пожелаая всичко най-хубаво.

Искрено ваш Гастон Рузе.

P.S. Да, за да завърша все пак тази заплетена история не с точка, а с многоточие и да дам нова храна за въображението на вашите фантазори, съобщавам ви под секрет последната новина.

Преди три дни «Лолита», продадена на търг и купена от някой си капитан Гарние, отново изчезнала, след като заминала на поредния си рейс! Търсихме я с хидроплан, но досега безрезултатно.

Как ви се струва това? Изглежда, наистина й е писано да стане тайнствена жертва на океана...“

Сложих настрана последния лист и погледнах седналия в креслото Волошин.

— Как ви се струва това? — повтори той думите на Гастон Рузе. — Съвсем изумителна история и с неочакван завършек. Наградата за

достоверност и близост до истината, която исках да предложа, май няма кому да се даде. Никой дори не се е приближил до истинската история, случила се с „Лолита“. Как да не си спомниш тогава мъдрите думи на стария разказвач на приказки Ханс Кристиан Андерсен: „Няма по-хубави приказки от тия, които измисля самият живот...“

[1] Грот — голямо корабно ветрило на гротмачтата. Б.пр. ↑

[2] Гроттопсел — триъгълно ветрило на върха на гротмачтата. Б.пр. ↑

[3] Шканци — част от горната палуба на кораб. Б.пр. ↑

[4] Копра — изсушена сърцевина на кокосов орех. Служи за суровина в парфюмерията и в производството на технически масла. Б. а. ↑

[5] Шкипер — капитан на търговски кораб. Б.пр. ↑

[6] Нактоуз — дървено шкафче с цилиндрична или призматична форма, в горната основа на което се поставя корабният компас. Б.пр. ↑

[7] Кеп — съкратено от английското captain — капитан. Б.пр. ↑

[8] Кабелт — морска мярка за дължина, равна на една десета от морската миля: 185,2 метра. Б. а. ↑

[9] Клотик — дървена халка, през която се пропъхват въжетата, с които се вдигат ветрилата или сигналните флагове на кораба. Б.пр. ↑

[10] Хакаборд — най-горната закръглена част от борда на кърмата на кораба. Б.пр. ↑

[11] «Галфвинд, десен галс» значи, че вятърът духа право или почти право (в пределите на ъгъл от 80 до 100°) в десния борд на кораба. Б. а. ↑

[12] Фордевинд — когато вятърът духа право в кърмата или под малък ъгъл спрямо нея. Б. а. ↑

[13] „Патица“ на руски значи и „лъжа“. Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.